

Valsts darba inspekcija

2015. gada
darbības pārskats

RĪGA

2016

Saturs

	lpp.
Saīsinājumi un abreviatūras.....	3
1. Pamatinformācija par Valsts darba inspekciju.....	4
1.1. Juridiskais statuss.....	4
1.2. Kompetences jomas, funkcijas un uzdevumi.....	4
1.3. Darbības virzieni un mērķi, īstenotā budžeta programma.....	5
1.4. Darbības prioritātes 2015. gadā.....	5
1.4.1. Nereģistrētās nodarbinātības samazināšanas politikas īstenošana.....	6
1.4.2. Letālo nelaimes gadījumu darbā un to nelaimes gadījumu darbā, kuru rezultātā cietušajam radušies smagi veselības traucējumi, skaita samazināšana	8
1.4.2.1. Tematiskās pārbaudes darba aizsardzībā.....	8
1.4.2.2. Eiropas informatīvā kampaņa „Veselīgas darba vietas uzvar stresu”.....	12
1.4.3. Darba inspekcijas dalība Latvijas prezidentūrā Eiropas Savienības padomē 2015. gadā.....	13
1.5. Padotībā esošās iestādes.....	14
2. Valsts darba inspekcijas finanšu resursi un darbības rezultāti.....	15
2.1. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums.....	15
2.2. Budžeta programmas rezultatīvo rādītāju izpildes analīze.....	16
2.3. Eiropas Reģionālā attīstības fonda projektu īstenošanas rezultāti.....	18
2.4. Valsts darba inspekcijas darbības rezultāti un sniegtie publiskie pakalpojumi.....	18
2.4.1. Uzņēmumu apsekošana.....	18
2.4.2. Iesniegumu izskatīšana.....	24
2.4.3. 2015. gadā notikušo nelaimes gadījumu darbā izmeklēšana un reģistrācija.....	27
2.4.4. 2015. gadā sagatavoto darba vietas higiēnisko raksturojumu un to apstiprinājumu analīze.....	31
2.4.5. Konsultāciju sniegšana un sociālo dialogu organizēšana.....	33
2.4.6. Rūpniecisko avāriju riska uzņēmumu uzraudzība.....	35
2.4.7. Streiku norises uzraudzība.....	36
2.5. Valsts darba inspekcijas vadības un darbības uzlabošanas sistēmas efektīvas darbības nodrošināšanai.....	36
2.5.1. Iekšējā kontrole.....	36
2.5.2. Amatspersonu apmācība.....	36
2.5.3. Strukturālās reformas.....	37
3. Personāls.....	38
4. Komunikācija ar sabiedrību.....	39
4.1. Sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi.....	39
4.2. Sadarbība ar nevalstisko sektoru.....	39
5. Plāni 2016. gadam.....	41
1. pielikums: Valsts darba inspekcijas pārskats – analīze par notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā 2015. gadā.....	42
2.pielikums: Valsts darba inspekcijas pārskats par pirmreizēji apstiprinātajiem arodslimniekiem un arodslimību izveidošanās cēloņiem 2015. gadā.....	53

Saīsinājumi un abreviatūras

Aģentūra – Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra
Darba inspekcija – Valsts darba inspekcija
DVHR – darba vietas higiēniskais raksturojums
ERAF – Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ES – Eiropas Savienība
IAL – individuālie aizsardzības līdzekļi
IS – informācijas sistēma
Kontaktpunkts – Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras nacionālais kontaktpunkts
LAPK – Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss
LBAS – Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība
LDDK – Latvijas Darba devēju konfederācija
LIZDA - Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrība
LM – Labklājības ministrija
MK – Ministru kabinets
NVA – Nodarbinātības valsts aģentūra
OiRA – risku interaktīva novērtēšana tiešsaistē (Online interactive Risk Assessment)
OVP – obligātā veselības pārbaude
Prezidentūra - Latvijas prezidentūra Eiropas Savienības Padomē
RSU DDVVI – Rīgas Stradiņa universitātes Darba drošības un vides veselības institūts
RVDI – reģionālā Valsts darba inspekcija
SLIC – Vecāko darba inspektoru komiteja
VID – Valsts ieņēmumu dienests

1. Pamatinformācija par Valsts darba inspekciju

1.1. Juridiskais statuss

1993. gada 4. maijā Latvijā tika atjaunots 1939. gada likums „Par Valsts darba inspekciju”, kas kļuva par tiesisko pamatu Valsts darba inspekcijas (Darba inspekcija) darbības atjaunošanai un vienotas valsts kontroles un uzraudzības sistēmas izveidošanai darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jomā. 2001. gada 13. decembrī tika pieņemts un 2002. gada 1. janvārī stājās spēkā Valsts darba inspekcijas likums, kas noteica Darba inspekcijas juridisko statusu, funkciju un uzdevumus līdz 2008. gada 10. jūlijam, kad spēkā stājās 2008. gada 19. jūnijā pieņemtais Valsts darba inspekcijas likums, kas arī pašlaik nosaka Darba inspekcijas tiesisko statusu, funkciju, uzdevumus un darbības kārtību.

Darba inspekcija ir labklājības ministra pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde. Darba inspekcijas uzraudzībai un kontrolei ir pakļauti darba devēji, komersanti, to pilnvarotas personas un uzņēmumi, būvobjekti, tajā skaitā privātpersonai piederošie būvobjekti būvdarbu laikā, kā arī darba vietas un darba aprikojums.

1.2. Kompetences jomas, funkcijas un uzdevumi

Darba inspekcijas funkcija ir nodrošināt efektīvu valsts politikas īstenošanu, uzraudzību un kontroli darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jomā. Realizējot minēto funkciju, Darba inspekcija pilda šādus uzdevumus:

1. uzrauga un kontrolē darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu prasību ievērošanu;
2. kontrolē, kā darba devēji un darbinieki savstarpēji pilda darba līgumos un darba koplīgumos noteiktos pienākumus, un veic pasākumus, lai sekmētu domstarpību novēršanu starp darba devēju un darbiniekiem;
3. veicina sociālo dialogu un sniedz darba devējiem un darbiniekiem bezmaksas konsultācijas par darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu prasībām;
4. analizē darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jautājumus, lai sniegtu priekšlikumus normatīvo aktu pilnveidošanai;
5. normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā veic nelaimes gadījumu darbā izmeklēšanu un vienotu reģistrāciju, kā arī piedalās arodsaslimšanas gadījumu izmeklēšanā;
6. kontrolē darba vietās esošo darba aprikojumu, kā arī personāla individuālo un kolektīvo aizsardzības līdzekļu, veselībai kaitīgo un bīstamo vielu izmantošanu, atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
7. sniedz Labklājības ministrijas (LM) kompetento institūciju darba aizsardzības jautājumos izvērtēšanas komisijai informāciju par kompetento institūciju un speciālistu darbību darba aizsardzības jomā Darba inspekcijas uzraudzībai un kontrolei pakļautajos objektos; nodrošina Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras (Aģentūra) nacionālā kontaktpunkta (Kontaktpunkts) darbību.

1.3. Darbības virzieni un mērķi, īstenojot budžeta programmu

Darba inspekcija ir noteikusi divus galvenos darbības virzienus:

1. darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jomas efektīva inspicēšana un kontrole;
2. sniegtie pakalpojumi klientiem, t.sk., sabiedrības informēšana par aktuāliem darba tiesību un darba aizsardzības jautājumiem.

Darba inspekcijas darbības virzienu galvenie mērķi ir:

1. pilnveidot inspicēšanas un kontroles procesu;
2. uzlabot darbinieku zināšanas un darba apstākļus;
3. pilnveidot sniegto pakalpojumu pieejamību un kvalitāti, kā arī komunikāciju ar sabiedrību.

Darba inspekcija īsteno valsts budžeta programmas „Darba apstākļu uzlabošana” (21.00.00) apakšprogrammu „Darba tiesisko attiecību un darba apstākļu kontrole un uzraudzība” (21.01.00), kuras mērķis ir īstenot darba tiesisko attiecību, t.sk. neregistrētās nodarbinātības mazināšanas, un darba aizsardzības politiku, nodrošinot minēto jomu regulējošo normatīvo aktu ievērošanas uzraudzību un kontroli.

Valsts budžeta apakšprogrammas „Darba tiesisko attiecību un darba apstākļu kontrole un uzraudzība” (21.01.00) galvenie sasniegtie rezultāti ir:

- ✓ sekmēta darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu ievērošana, t.sk., mazināta neregistrētā nodarbinātība;
- ✓ izglītota sabiedrība, lai preventīvi novērstu normatīvo aktu pārkāpšanu;
- ✓ efektīva un klientorientēta Darba inspekcijas darbība.

Budžeta apakšprogrammā „Darba tiesisko attiecību un darba apstākļu kontrole un uzraudzība” noteiktie rezultatīvie rādītāji ir iestrādāti Darba inspekcijas darba plānā 2015. gadam.

1.4. Darbības prioritātes 2015. gadā

Darba inspekcijas darbības plānošanas pamatā ir prioritāšu princips. Prioritātes tiek noteiktas, balstoties uz aktuālās situācijas analīzi darba tiesību un darba aizsardzības jomā, kā arī, ņemot vērā Eiropas Savienības (ES) politikas plānošanas dokumentus (ES stratēģisko satvaru darba drošībā un veselības aizsardzībā no 2014. līdz 2020. gadam; Vecāko darba inspektoru komitejas (SLIC) darbības programmu), nacionālos politikas plānošanas dokumentus (Nacionālo attīstības plānu) un Darba inspekcijas rīcībā esošos resursus.

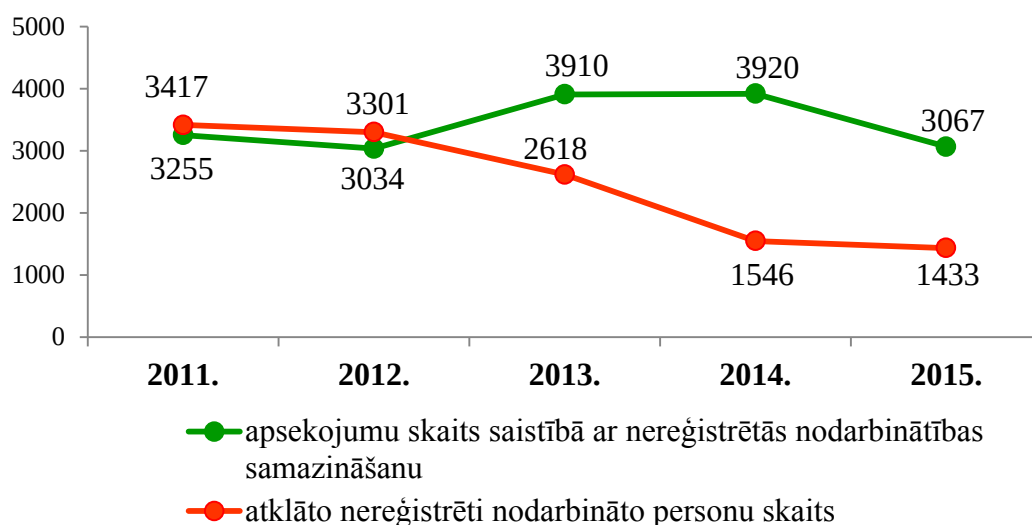
2015. gadā par Darba inspekcijas prioritārajiem darbības virzieniem tika noteikti:

- ✓ neregistrētās nodarbinātības samazināšanas politikas īstenošana, veicot apsekojumus uzņēmumos, kuru saimnieciskajā darbībā ir paaugstināts neregistrētās nodarbinātības risks;
- ✓ letālo nelaimes gadījumu darbā un to nelaimes gadījumu darbā, kuru rezultātā cietušajam radušies smagi veselības traucējumi, skaita samazināšana, organizējot tematiskās pārbaudes darba aizsardzībā un Eiropas informatīvo kampaņu „Veselīgas darba vietas uzvar stresu”, kā arī būtiski palielinot preventīvo apsekojumu skaitu darba aizsardzībā;
- ✓ Darba inspekcijas dalība Latvijas prezidentūrā ES Padomē 2015. gadā.

1.4.1. Nereģistrētās nodarbinātības samazināšanas politikas īstenošana

Nereģistrētās nodarbinātības samazināšanas politikas īstenošana ir Darba inspekcijas prioritāte, kuras mērķis ir, padarot iespējami efektīvāku kontroles mehānismu, samazināt neregistrētās nodarbinātības apjomu Latvijā, līdz ar to samazinot arī negodīgas konkurences iespējamību, kā arī informēt sabiedrību par neregistrētās nodarbinātības negatīvajām sekām u.c.

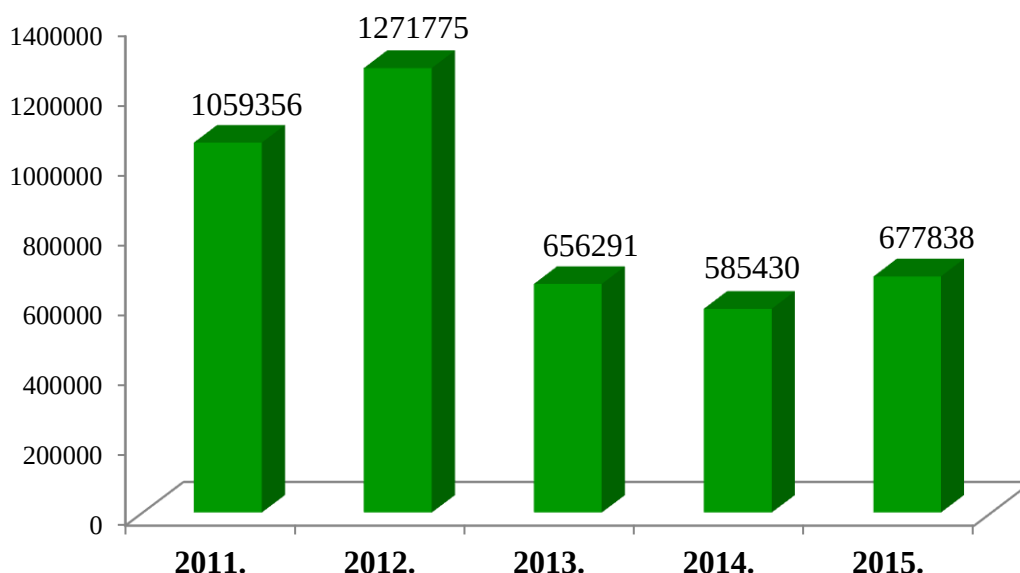
2015. gadā Darba inspekcija veica 3 067 apsekojumus saistībā ar neregistrētās nodarbinātības samazināšanu, no tiem 28 % apsekojumu bija rezultatīvi. Tas nozīmē, ka biežāk nekā katrā ceturtajā pārbaudē tika konstatētas personas, ar kurām nebija noslēgti rakstveida darba līgumi un/vai kuras darba devējs nebija deklarējis Valsts ieņēmumu dienestā (VID) kā darba ņēmējus. Augsta neregistrētās nodarbinātības riska uzņēmumos tika veikti 390 atkārtoti apsekojumi, kas veido 13 % no visiem veiktajiem neregistrētās nodarbinātības samazināšanas apsekojumiem (skat. 1.grafiku).

1.grafiks: Uzņēmumu apsekojumu skaita un atklāto neregistrēti nodarbināto personu skaita dinamika (2011. – 2015.)

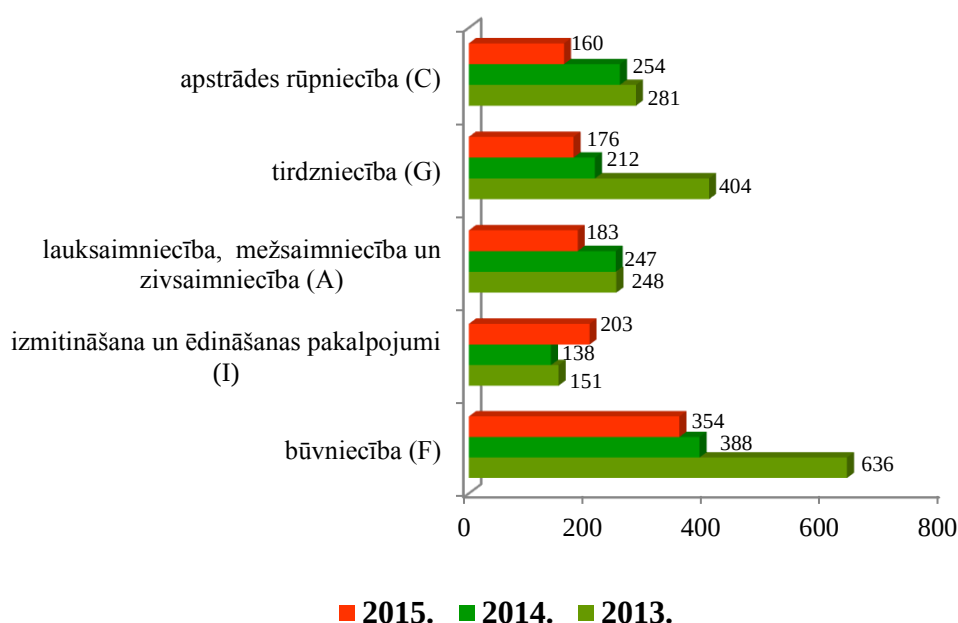
2015. gadā tika konstatētas 1 433 neregistrēti nodarbinātas personas, no tām 906 personas bez rakstveidā noslēgta darba līguma un bez deklarēšanas VID; 407 personas ar rakstveidā noslēgtu darba līgumu, bet bez deklarēšanas VID un 120 personas bez rakstveidā noslēgta darba līguma, bet deklarētas VID.

Konstatējot nodarbināšanu bez rakstveidā noslēgta darba līguma un/vai deklarēšanas VID, saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (LAPK) normām Darba inspekcijas amatpersonas 2015. gadā piemēroja 845 administratīvos sodus par kopējo summu 677 838 eiro (salīdzinājumu dinamikā skat. 2. grafikā).

2.grafiks: Par neregistrēto nodarbinātību piemēroto naudas sodu summas (euro) dinamika (2011. – 2015.)

Analizējot atklātos neregistrētās nodarbinātības gadījumus konkrētās tautsaimniecības nozarēs, jāsecina, ka vislielākais neregistrēti nodarbinātu personu skaits joprojām tiek konstatēts būvniecības nozarē. Atklāto neregistrēti nodarbināto personu skaits būvniecībā 2015. gadā veido 25 % no kopējā Darba inspekcijas konstatēto neregistrēti nodarbināto skaita (skat. 3. grafiku).

3.grafiks: Neregistrēti nodarbināto personu skaita dinamika tautsaimniecības nozarēs (2013. – 2015.)

Analizējot neregistrētās nodarbinātības statistiku dinamikā, konstatējama pozitīva tendence, proti, pēdējos trīs gados neregistrētā nodarbinātība, tās klasiskajā izpratnē, mazinās. Tas liecina, ka arvien vairāk uzņēmumos, kas līdz šim darbojušies ēnu

ekonomikā, darba tiesiskās attiecības pilnībā vai daļēji sāk noformēt atbilstoši normatīvo aktu regulējumam. Tomēr jāuzsver, ka Darba inspekcija arvien biežāk praksē saskaras ar jaunām neregistrētās nodarbinātības formām, kuras darba devēji izmanto, cenšoties slēpt vai legalizēt neregistrēto nodarbinātību (pašnodarbinātās personas, pakalpojumu sniedzēji, nomnieki, brīvprātīgie palīgi utt.), kā arī tiek reģistrēts (uzskaitīts) nepilns darbinieka nostrādātais darba laiks. Līdz ar to arī pierādījumu iegūšana kļūst arvien sarežģītāka un laikietilpīgāka. Darba inspekcijai ir izveidojusies efektīva sadarbība ar VID, Valsts policiju un Pašvaldības policiju, kā rezultātā iepriekš minēto iestāžu pārsūtītie pārbaužu materiāli un sagatavotie administratīvie protokoli tiek izmantoti arī kā pierādījumi neregistrētās nodarbinātības pierādīšanā.

2015. gadā Darba inspekcija ir uzsākusi darbību finanšu ministra izveidotajā Ēnu ekonomikas apkarošanas padomē, kurā darbojas augsta līmeņa akadēmiskie eksperti, uzņēmējdarbības, sabiedrības un valsts pārvaldes institūciju pārstāvji. Darba inspekcija ir sniegusi informāciju Finanšu ministrijai par izstrādes procesā esošajiem un plānotajiem pasākumiem ēnu ekonomikas mazināšanai. 2015. gada 20. aprīlī Darba inspekcijas amatpersonas tikās ar VID pārstāvjiem un diskutēja par veidiem, kā cīnīties pret augstāk minētajām neregistrētās nodarbinātības jaunajām formām. Darba inspekcija tāpat ir iepazinusies ar Finanšu ministrijas kā Ēnu ekonomikas apkarošanas padomes sekretariāta sagatavoto “Valsts iestāžu darba plānu ēnu ekonomikas ierobežošanai 2016. – 2020. gadam” projektu un, izsakot savus priekšlikumus, atbalstījusi tā tālāku virzību.

Neregistrētās nodarbinātības konstatēšanai būtisks ir arī sabiedrības atbalsts, sniedzot informāciju Darba inspekcijai par iespējamiem neregistrētās nodarbinātības gadījumiem. 2015. gadā Darba inspekcija pa anonīmo uzticības tālruni un elektroniski (e-pastā nelegals@vdi.gov.lv, mājas lapā www.vdi.gov.lv) saņēma 370 ziņojumus par iespējamu neregistrētu nodarbinātību. Kopš 2010. gada, kad tika izveidota speciāla e-pasta adrese nelegals@vdi.gov.lv, kā arī ir iespēja anonīmi caur Darba inspekcijas mājaslapu informēt par neregistrētās nodarbinātības gadījumiem, elektroniski saņemto ziņojumu skaits ir divkārtšojies.

1.4.2. Letālo nelaimes gadījumu darbā un to nelaimes gadījumu darbā, kuru rezultātā cietušajam radušies smagi veselības traucējumi, skaita samazināšana

1.4.2.1. Tematiskās pārbaudes darba aizsardzībā

Letālo nelaimes gadījumu darbā un to nelaimes gadījumu darbā, kuru rezultātā cietušajam radušies smagi veselības traucējumi, skaita samazināšana ir Darba inspekcijas prioritāte, kuras īstenošanas ietvaros 2015. gadā tika organizētas četras tematiskās pārbaudes darba aizsardzībā. Kopā tika veikts 621 uzņēmumu apsekojums ar mērķi:

- ✓ preventīvi apsekot un pārbaudīt darba apstākļus uzņēmumos;
- ✓ izvērtēt darba devēju faktisko darbību drošas darba vides izveidē, īpašu uzmanību pievēršot uzņēmumiem, kuros jau ir noticis nelaimes gadījums darbā;
- ✓ aktualizēt darba devēju uzmanību darba aizsardzības jautājumiem;
- ✓ mazināt arodslimību un nelaimes gadījumu darbā riskus.

Tematiskā pārbaude kokapstrādes un mežizstrādes uzņēmumos

2015. gadā no 19. janvāra līdz 17. aprīlim tika organizēta tematiskā pārbaude kokapstrādes (devīto reizi) un mežizstrādes (otro reizi) uzņēmumos. Tematiskās

pārbaudes laikā kopā tika veikti 157 apsekojumi (plānots – 150), no tiem 35 apsekojumi tika veikti kopā ar Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu. Apsekojumu rezultātā tika konstatēti 556 pārkāpumi, kuru novēršanai darba devējiem tika izsniegti 112 rīkojumi, piemēroti 10 administratīvie sodi, izsniegti 3 brīdinājumi un 2 rīkojumi par objekta darbības apturēšanu. Pārkāpumi tika konstatēti 81 % no tematiskās pārbaudes laikā apsekotajiem uzņēmumiem.

1. *tabula*: Normatīvie akti, kuru prasību pārkāpumi visbiežāk konstatēti tematiskās pārbaudes laikā apsekotajos **kokapstrādes un mežizstrādes** uzņēmumos

Normatīvais akts	Pārkāpumu skaits
Ministru kabineta (MK) 02.10.2007. not.Nr.660 „Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība”	137 (25 %)
MK 10.08.2010. not.Nr.749 „Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos”	62 (11 %)
MK 10.03.2009. not.Nr.219 „Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude”	54 (10 %)
MK 28.04.2009. not.Nr.359 „Darba aizsardzības prasības darba vietās”	53 (10 %)
MK 03.09.2002. not.Nr.400 „Darba aizsardzības prasības drošības zīmju lietošanā”	52 (9 %)
citi	198 (35 %)
kopā	556 (100%)

Būtiskākie secinājumi:

- ✓ analizējot kokapstrādes un mežizstrādes uzņēmumos organizēto tematisko pārbažu datus pēdējo piecu gadu periodā, jāsecina, ka kopējam konstatēto pārkāpumu skaitam ir tendence samazināties, taču joprojām tāds augstākās bīstamības pārkāpums kā darba aprīkojuma kustīgo daļu neaprikošana ar aizsargiem vai iekārtām, kas nepieļauj darbinieku piekļūšanu bīstamajai zonai, tiek konstatēts salīdzinoši bieži;
- ✓ ceturtdaļa no konstatētajiem pārkāpumiem ir MK 02.10.2007. noteikumu Nr.660 „Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība” prasību pārkāpumi, kas nozīmē, ka darba vides iekšējā uzraudzība uzņēmumos tiek veikta nepilnīgi, neregulāri un / vai pavirši, tas, savukārt, liecina par nevērīgu attieksmi pret darba aizsardzības jomu vispār.

Tematiskā pārbaude būvniecības uzņēmumos

2015. gadā, jau desmito reizi, no 11. maija līdz 4. oktobrim tika organizēta tematiskā pārbaude būvniecības uzņēmumos. Tematiskās pārbaudes ietvaros tika apsekoti 152 būvobjekti (plānots - 150). Apsekojumu rezultātā tika konstatēti 424 pārkāpumi, kuru novēršanai darba devējiem tika izsniegti 75 rīkojumi, piemēroti 29 administratīvie sodi, izsniegti 3 brīdinājumi un 3 rīkojumi par objekta darbības apturēšanu. Pārkāpumi tika konstatēti 72 % no tematiskās pārbaudes laikā apsekotajiem uzņēmumiem.

2. *tabula*: Normatīvie akti, kuru prasību pārkāpumi visbiežāk konstatēti tematiskās pārbaudes laikā apsektajos **būvniecības** uzņēmumos

Normatīvais akts	Pārkāpumu skaits
MK 25.02.2003. not. Nr.92 "Darba aizsardzības prasības, veicot būvdarbus"	125 (29 %)
MK 18.03.2014. not. Nr.143 "Darba aizsardzības prasības, strādājot augstumā"	67 (16 %)
MK 02.10.2007. not. Nr.660 "Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība"	41 (10 %)
MK 07.04.2015. not. Nr.167 "Noteikumi par darbinieku apliecībām"	28 (7 %)
MK 10.03.2009. not. Nr.219 "Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude"	27 (6 %)
citi	136 (32 %)
kopā	424 (100 %)

Būtiskākie secinājumi:

- ✓ lai gan joprojām daļa darba devēju nav izpildījuši visas normatīvo aktu prasības būvobjektā nodarbināto identifikācijai, tomēr kopumā nodarbināto sarakstu un apliecību ieviešana būvobjektos ir uzlabojusi situāciju darba tiesību jomā un neregistrēta nodarbināšana būvniecībā samazinās;
- ✓ darba aizsardzības prasību pārkāpumi, veicot darbu uz sastatnēm un tranšejās, ir visbiežāk konstatētie smagākie pārkāpumi būvobjektos, kas liecina par to, ka darba devējs neapzinās pieļautā pārkāpuma bīstamību (vēloties iekonomēt līdzekļus uz tranšeju vairogu nomas vai iegādes rēķina) vai ir vienkārši bezatbildīgs un nolaidīgs, nenodrošinot savā uzņēmumā darba aprīkojuma lietošanas uzraudzību (sastatnēm nav visu aizsargnožogojumu, tās ir uzstādītas pavirši).

Tematiskā pārbaude transporta uzņēmumos

2015. gadā no 3. augusta līdz 30. septembrim otro reizi (iepriekšējā notika 2013. gadā) tika organizēta tematiskā pārbaude transporta nozares uzņēmumos, jo pēdējo gadu laikā transporta nozarē notikušo nelaimes gadījumu darbā īpatsvars ir bijis viens no augstākajiem, piemēram, 2014. gadā transporta nozarē notika 10 letāli nelaimes gadījumi darbā, kas veidoja gandrīz ceturto daļu no visiem Latvijā 2014. gadā reģistrētajiem letālajiem nelaimes gadījumiem. Tāpat transporta nozarē darba vietās 2014. gadā konstatēta septiņu darbinieku bioloģiskā nāve, visbiežāk dažādu sirds - asinsvadu sistēmas slimību dēļ. Lai gan minētajos nāves gadījumos netika konstatēta tieša darba vides riska faktoru iedarbība, tomēr darba apstākļi, piemēram, darba laika organizācija (nakts darbs, maiņu darbs), atvaļinājuma neizmantošana, pārslodze darbā un citi faktori var veicināt dažādu slimību attīstību, kas vēlāk var izraisīt priekšlaicīgu nāvi.

Tematiskās pārbaudes laikā tika veikti 159 apsekojumi (plānots – 150). Apsekojumu rezultātā tika konstatēti 445 pārkāpumi, kuru novēršanai darba devējiem tika izsniegti 95 rīkojumi un piemēroti 11 administratīvie sodi. Pārkāpumi tika konstatēti 67 % no tematiskās pārbaudes laikā apsektajiem uzņēmumiem.

3. *tabula*: Normatīvie akti, kuru prasību pārkāpumi visbiežāk konstatēti tematiskās pārbaudes laikā apsektajos transporta nozares uzņēmumos

Normatīvais akts	Pārkāpumu skaits
MK 02.10.2007. not. Nr.660 „Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība”	146 (33 %)
MK 10.03.2009. not.Nr.219 „Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude”	67 (15 %)
MK 10.08.2010. not.Nr.749 „Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos”	58 (13 %)
Darba likums	52 (12 %)
Darba aizsardzības likums	24 (5 %)
citi	98 (22 %)
kopā	445 (100%)

Tematiskās pārbaudes ietvaros apsekojumi tika veikti arī kopā ar Valsts policijas amatpersonām, īpašu uzmanību pievēršot darba un atpūtas laika ievērošanai.

Būtiskākie secinājumi:

- ✓ konstatētie pārkāpumi un nepilnības ir līdzīgas kā citās nozarēs, proti, trūkumi darba vides risku izvērtēšanā, apmācībā un instruktāžā, obligāto veselības pārbažu (OVP) veikšanā;
- ✓ konstatētie pārkāpumi vairāk saistīti ar atbilstošas dokumentācijas nesagatavošanu, nevis faktiskajiem apstākļiem darba vietās;
- ✓ gandrīz katrā desmitajā no apsektajiem transporta uzņēmumiem tika konstatēti pārkāpumi saistībā ar ikgadējā atvaļinājuma nepiešķiršanu, kas, ņemot vērā t.s. “dabīgās nāves” gadījumu skaitu nozarē, vērtējama kā ļoti bīstama tendence;
- ✓ transporta nozares darba devējiem joprojām nav izpratnes par OVP nozīmi, kā arī to atšķirību no autovadītāju obligātajām medicīniskajām apskatēm.

Tematiskā pārbaude mazos un vidējos uzņēmumos, kuros pēdējo piecu gadu laikā notikuši smagi un letāli nelaimes gadījumi darbā

2015. gadā no 19. oktobra līdz 1. decembrim tika organizēta tematiskā pārbaude mazos un vidējos uzņēmumos (līdz 50 nodarbinātajiem), kuros noticis smags vai letāls nelaimes gadījums darbā. Tematiskās pārbaudes laikā tika veikti 153 apsekojumi (plānots – 150). Apsekojumu rezultātā tika konstatēti 139 pārkāpumi, kuru novēršanai darba devējiem tika izsniegti 52 rīkojumi, piemērots 1 administratīvais sods un izsniegts 1 brīdinājums par objekta darbības apturēšanu. Pārkāpumi tika konstatēti 35 % no tematiskās pārbaudes laikā apsektajiem uzņēmumiem.

4. *tabula*: Normatīvie akti, kuru prasību pārkāpumi visbiežāk konstatēti tematiskās pārbaudes laikā apsektajos mazos un vidējos uzņēmumos

Normatīvais akts	Pārkāpumu skaits
MK 02.10.2007. not.Nr.660 „Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība”	36 (26 %)
MK 10.08.2010. not.Nr.749 „Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos”	31 (22 %)
MK 10.03.2009. not.Nr.219 „Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude”	26 (19 %)

MK 25.08.2009. not.Nr.950 „Nelaimes gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaites kārtība”	17 (12 %)
MK 28.04.2009. not.Nr.359 „Darba aizsardzības prasības darba vietās”	6 (4 %)
citi	23 (17 %)
kopā	139 (100%)

Būtiskākie secinājumi:

- ✓ 86 % apsekoto uzņēmumu pēc darbā notikuša nelaimes gadījuma ir veikti saimnieciski, organizatoriski, tehniski pasākumi darbā notikušā nelaimes gadījuma cēloņu un riska faktoru novēršanai/mazināšanai (uzstādīta papildu iekārtas apstādināšanas poga, uzstādīti kustību sensori, iegādāti individuālie aizsardzības līdzekļi (IAL) un pretslīdēšanas paklāji u.c.);
- ✓ darba devēji bieži nepievērš uzmanību darbā notikušo nelaimes gadījumu reģistrēšanai Nelaimes gadījumu darbā uzskaites žurnālā (žurnālā nav atspoguļota visa nepieciešamā informācija vai uzskaites žurnāla nav vispār), kā arī cietušie ne vienmēr tiek iepazīstināti ar nelaimes gadījuma izmeklēšanas materiāliem. Tas, savukārt, nozīmē, ka minētie darba devēji nemācās no savas negatīvās pieredzes un turpina vieglprātīgi un bezatbildīgi izturēties pret darba aizsardzības prasību izpildi, tādējādi saglabājot augstu nelaimes gadījuma darbā notikšanas risku savā uzņēmumā;
- ✓ pārbaudītajos uzņēmumos visbiežāk tika konstatēti pārkāpumi saistībā ar darba vides risku izvērtēšanu (nav veikts darba vides riska novērtējums pēc notikušā nelaimes gadījuma darbā konkrētajai darba vietai, darba veidam u.c.), apmācību un instruktāžu (pēc notikuša nelaimes gadījuma darbā nav veikta neplānotā instruktāža), OVP.

1.4.2.2. Eiropas informatīvā kampaņa „Veselīgas darba vietas uzvar stresu”

2014. gada 8. aprīlī Darba inspekcija sadarbībā ar Aģentūru atklāja Eiropas informatīvo kampaņu „Veselīgas darba vietas uzvar stresu”, lai mudinātu darba devējus un nodarbinātos kopīgiem spēkiem izskaust vai vismaz mazināt ar darbu saistītu stresu. Informatīvā kampaņa norisinājās divus gadus un noslēdzās 2015. gada novembrī ar žurnālistu vizīti labās prakses loģistikas uzņēmumā SIA „DHL Latvia”.

Eiropas informatīvās kampaņas mērķis bija parādīt, ka psihosociālos darba vides riska faktorus, sadarbojoties darba devējiem un nodarbinātajiem, var identificēt un efektīvi novērst vai samazināt, tos sistemātiski novērtējot, tāpat kā „tradicionālos” darba vides riska faktorus. 2015. gadā kampaņas galvenās aktivitātes bija saistītas ar semināru organizēšanu. Minētajos semināros labās prakses uzņēmumi stāstīja par savu pieredzi, novēršot/mazinot stresu darba vidē. Kampaņas ietvaros 2015. gadā tika organizēti šādi informēšanas pasākumi:

- seminārs “Darbinieks ar velosipēdu – izaicinājums vai problēma?” (sadarbībā ar Latvijas Riteņbraucēju apvienību un Korporatīvās ilgtspējas un atbildības institūtu);
- 2 semināri "Spēles un spēlošana darba vidē";
- seminārs “Darba vide zvanu centros” (sadarbībā ar Latvijas Brīvo arodbiedrību savienību (LBAS));
- seminārs “Darbs ar klientiem – stresa avots darbiniekiem” (sadarbībā ar Latvijas Darba devēju konfederāciju (LDDK));
- nacionālā konference darba aizsardzībā “Atver acis, lai nesapītos”.

2014. gadā tika izmēģināts jaunas formas informatīvais pasākums – meistarklase, kuru Darba inspekcija īstenoja kopā ar Korporatīvās ilgtspējas un atbildības institūtu. Meistarklases temats bija “Kā pateikt, lai darbinieks sadzird?”. Par meistarklasi bija ļoti liela interese, tāpēc tā 2015. gadā tika atkārtota vēl divas reizes. Meistarklase ir plānota arī 2016. gadā.

Kopumā arī 2015. gadā saglabājās jau iepriekš izveidojusies raksturīga tendence, ka tie semināri, kurus iepriekšējos gados Eiropas informatīvo kampaņu ietvaros rīkoja Darba inspekcija un kuri bija populāri gan izvēlēto tēmu dēļ, gan saturiski saistoši, tiek organizēti atkārtoti. Atkārtoto semināru organizators bija Rīgas Stradiņa universitātes Darba drošības un vides veselības institūts (RSU DDVVI), kas seminārus organizēja no darba aizsardzības preventīvo pasākumu plāna budžeta līdzekļiem. Atkārtoti tika organizētas darba aizsardzības filmu pēcpusdienas, kas ir oriģināla Aģentūras Latvijas Kontaktpunkta ideja. Pirmās darba aizsardzības filmu pēcpusdienas tika īstenotas jau 2012. gadā. Tāpat atkārtoti tika organizēts arī seminārs „Alkohols, apreibinošās vielas un medikamenti – ko tie nodara darba videi?”, kuru vispirms Darba inspekcija rīkoja Rīgā 2013. gadā un Valmierā 2014. gadā, bet RSU DDVVI atkal Rīgā 2015. gadā.

1.4.2.3. Darba inspekcijas dalība Latvijas prezidentūrā Eiropas Savienības padomē 2015. gadā

Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē (Prezidentūra) ietvaros Darba inspekcija organizēja divus pasākumus ar Eiropas Komisijas līdzfinansējumu (*EaSI-PROGRESS Program 2015*):

- ✓ Prezidentūras darba aizsardzības konferenci “No stratēģijas līdz veiksmīgai ieviešanai – darba aizsardzība var būt vienkārša un aizraujoša”, kas notika 2015. gada 27. – 28. aprīlī;
- ✓ SLIC tematisko dienu “Efektīva darba inspekciju darbība – kontrole pret padomu došanu” un plenārsēdi, kas notika 2015. gada 26. – 27. maijā.

Prezidentūras darba aizsardzības konferencē tika diskutēts par aktīvu rīcību, lai īstenotu aktivitātes, kas izriet no ES stratēģiskā ietvara par drošību un veselības aizsardzību darbā no 2014. līdz 2020. gadam. Konferences dalībnieki iepazinās ar jaunākajiem statistikas datiem un pētījumu rezultātiem par situāciju Eiropas uzņēmumos darba aizsardzības jomā un diskutēja par turpmāko rīcību, kas vērsta uz darba apstākļu uzlabošanu, it īpaši mikro- un mazajos uzņēmumos. Paralēli diskusijām bija iespējams iepazīties ar interaktīviem rīkiem (spēlēm un aplikācijām), kas izmantojami, lai uzlabotu zināšanas par darba aizsardzības jautājumiem, t.sk. integrējot šos jautājumus izglītības programmās. Konferencē tika apspriesta arī efektīva nodarbināto drošības un veselības aizsardzības prasību un normu ieviešana praksē, tostarp jauni informācijas nodošanas veidi, sociālo mediju un video izmantošana.

Prezidentūras darba aizsardzības konferencē piedalījās Eiropas Komisijas Nodarbinātības, sociālo lietu un iekļautības ģenerāldirektorāta, Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras, ES institūciju, starptautisko organizāciju, akadēmisko aprindu pārstāvji, kā arī eksperts no Amerikas Savienotajām Valstīm. Dalībnieku vidū bija gan darba devēju, gan darbinieku, gan valdības pārstāvji no ES dalībvalstīm, kandidātvalstīm un Eiropas Ekonomiskās zonas valstīm. Konferences norisi bija iespējams vērot arī interneta tiešraidē, kur to noskatījās gandrīz 2000 interesenti no 41 valsts, līdz 2016. gada 1. maijam konferencei bija vēl 678 skatījumi. Pašlaik konferences ieraksts ir pieejams EU2015LV youtube kanālā: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLodeDt40MJHIWD98HE3LqnJekOt1JvxUx>.

Savukārt, Darba inspekcijas Slideshare kontā līdz 2016. gada 1. maijam konferences prezentācijas noskatījās vairāk kā 4600 interesenti.

SLIC tematiskajā dienā tika diskutēts par dažādām darba vides uzraudzības un kontroles institūciju darba metodēm, lai panāktu drošas un veselīgas darba vides izveidi un uzturēšanu. Diskusijas laikā tika analizētas darba inspekciju iespējas sniegt padomus gan darba devējiem, gan darbiniekiem, kā arī nepieciešamības gadījumā, izvēlēties piemērotākās sankcijas, lai panāktu, ka darba devēji ievēro konkrētajā valstī noteiktās normatīvo aktu prasības darba aizsardzībā.

SLIC tematiskajā dienā un plenārsēdē piedalījās ES dalībvalstu un Eiropas Ekonomiskās zonas valstu darba inspekciju vadītāji, kā arī Eiropas Komisijas Nodarbinātības, sociālo lietu un iekļautības ģenerāldirektorāta, Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras un citu starptautisko organizāciju pārstāvji.

1.5. Padotībā esošās iestādes

Darba inspekcijas padotībā nav nevienas iestādes.

2. Valsts darba inspekcijas finanšu resursi un darbības rezultāti

2.1. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums

5. tabula: Darba inspekcijai piešķirtā valsts budžeta finansējums un tā izlietojums (eiro) ¹

Nr.p.k.	Finansiālie rādītāji	2014. gadā (faktiskā izpilde)	2015. gadā	
			apstiprināts likumā	faktiskā izpilde
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	2 646 247	2 897 311	2 897 311
1.1.	dotācijas	2 640 767	2 718 804	2 718 804
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	5 480	-	-
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība	-	173 589	173 589
1.4.	ziedojumi un dāvinājumi	-	-	-
2.	Izdevumi (kopā)	2 628 381	2 901 551	2 764 038
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	2 519 832	2 782 370	2 644 857
2.1.1.	kārtējie izdevumi	2 519 094	2 729 447	2 644 015
2.1.2.	procentu izdevumi	-	-	-
2.1.3.	subsīdijas, dotācijas un sociālie pabalsti	-	-	-
2.1.4.	kārtējie maksājumi Eiropas Kopienas budžetā un starptautiskā sadarbība	738	846	842
2.1.5.	uzturēšanas izdevumu transferti	-	-	-
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	108 548	119 181	119 181

Darba inspekcijas darbības nodrošināšanai tiek izmantoti valsts budžeta programmas 21.00.00 „Darba apstākļu uzlabošana” apakšprogrammas 21.01.00 „Darba tiesisko attiecību un darba apstākļu kontrole un uzraudzība” finanšu līdzekļi.

¹ Tajā skaitā valsts budžeta programmā 96.00.00 „Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē nodrošināšana 2015. gadā”, 97.00.00 „Nozaru vadība un politikas plānošana” un 70.00.00 „Citu Eiropas Savienības politikas instrumentu projektu un pasākumu īstenošana” paredzētais finansējums.

2.2. Budžeta programmas rezultātīvo rādītāju izpildes analīze

2014. gadā nogalē tika rūpīgi izvērtēta Darba inspekcijas darbības rezultātīvo rādītāju lieluma samērojamība ar pieejamo resursu kapacitāti un iespējām. Tika analizēta konkrētu rezultātīvo rādītāju izpilde un galvenie to ietekmējošie faktori, gan iekšējie (personāla mainība, vakanču skaits, darba inspektoru profesionālās apmācības iespējas u.c.), gan ārējie (darba vides izmaiņas un tendences kopumā, būtiskākās problēmas darba aizsardzībā un darba tiesībās, nelaimes gadījumu darbā skaita dinamika u.c.). Pamatojoties uz izvērtēšanā gūtajiem secinājumiem, tika mainīta un papildināta daļa Darba inspekcijas darbības rezultātīvo rādītāju 2015. gadam.

Saskaņā ar valsts budžeta programmas „Darba apstākļu uzlabošana” (21.00.00) apakšprogrammā „Darba tiesisko attiecību un darba apstākļu kontrole un uzraudzība” (21.01.00) noteiktajiem politikas rezultātīvajiem rādītājiem 2015. gadā Darba inspekcijai bija plānots pavisam kopā veikt 10 000 uzņēmumu apsekojumus. Darba inspekcijas rezultātīvo rādītāju izpildes analīze pēdējo piecu gadu periodā liecina, ka 10 000 ir optimālais uzņēmumu apsekojumu skaits, ko gadā spēj veikt Darba inspekcija, ņemot vērā tās rīcībā esošos materiālos un cilvēkresursus. 2015. gadā tika veikti 10 514 apsekojumi 7 914 uzņēmumos (105 % no plānotā).

Viena no Darba inspekcijas prioritātēm ir neregistrētās nodarbinātības samazināšana. Izvērtējot veikto apsekojumu skaitu saistībā ar neregistrētās nodarbinātības pierādīšanas procesa sarežģītību un ilgumu, personāla mainību un jaunpieņemto darba inspektoru profesionālo zināšanu līmeni un apjomu, tika konstatēts, ka, lai saglabātu apsekojumu un tiem sekojošo darbību kvalitāti un efektivitāti, veicamo apsekojumu skaits ir jāsamazina, bet atkārtoto apsekojumu īpatsvars jādivkāršo.

Saistībā ar neregistrētās nodarbinātības samazināšanu bija plānots veikt 3 000 apsekojumus, no kuriem 25 % būtu rezultatīvi². Darba inspekcijas amatpersonas apseko uzņēmumu atkārtoti, ja pirmajā apsekošanas reizē neregistrēti nodarbinātas personas netiek atklātas, taču, izvērtējot situāciju uzņēmumā kopumā, rodas pamatotas bažas, ka darba devējs varētu savus darbiniekus nodarbināt neregistrēti. 2015. gadā bija plānots, ka atkārtoto apsekojumu īpatsvars uzņēmumos, kuru saimnieciskajā darbībā ir paaugstināts neregistrētās nodarbinātības risks, veidos vismaz 10 %. 2015. gadā saistībā ar neregistrētās nodarbinātības samazināšanu tika veikti 3 067 apsekojumi (102 % no plānotā), no kuriem 28 % bija rezultatīvi, bet atkārtoti tika apsekoti 13 % augsta neregistrētās nodarbinātības riska uzņēmumi (plašāk skat. 1.4.1. nodaļu).

Par to, ka lēmums veikt augstāk minētās izmaiņas Darba inspekcijas rezultātīvajos rādītājos bijis pamatots un pareizs, liecina rezultātīvo apsekojumu īpatsvara pieaugums no 21 % (2014. gadā) līdz 28 % (2015. gadā).

Otra Darba inspekcijas prioritāte ir darbā notikušo smago un letālo nelaimes gadījumu samazināšana, tāpēc, nosakot rezultatīvos rādītājus, īpaši tika akcentēta preventīvo pārbaužu loma darba aizsardzības normatīvo aktu prasību uzraudzībā. 2015. gadam tika noteikti trīs jauni rezultatīvie rādītāji:

- ✓ 2 000 preventīvi apsekojumi darba aizsardzībā, no tiem 600 apsekojumi tematisko pārbaužu ietvaros. 2015. gadā tika veikti 2 208 preventīvi apsekojumi darba aizsardzībā (110 % no plānotā), no tiem 621 apsekojums tematisko pārbaužu ietvaros. Pārkāpumi tika konstatēti 68 % apsekoto uzņēmumu. Preventīvo apsekojumu darba aizsardzībā skaita palielinājums ir

² Par rezultatīvu apsekojumu uzskatāms tas, kura rezultātā uzņēmumā ir atklātas neregistrēti nodarbinātas personas, t.i., personas, ar kurām nav noslēgti rakstveida darba līgumi un/vai kuras darba devējs nav deklarējis VID kā darba ņēmējus.

ļāvis novērtēt darba vidi un iniciēt tās sakārtošanu daudz vairāk uzņēmumos nekā līdz šim;

- ✓ 5% no visiem apsekojumiem plānoti ar nolūku pārbaudīt uzņēmumus, kuros iepriekš jau ir konstatēti pārkāpumi darba aizsardzībā un/vai darba tiesībās, un novērtēt, vai un kā pārkāpumi ir novērsti. 2015. gadā 3,5 % no apsekojumiem tika veikti atkārtoti uzņēmumos, kuros jau ir bijuši konstatēti pārkāpumi. Rezultatīvais rādītājs ir izpildīts daļēji, jo arī 2015. gadā sagalabājās augsts ārkārtas apsekojumu īpatsvars (56 %);
- ✓ nodrošināt, ka no visiem pārkāpumiem, kuru novēršanas termiņš ir 2015. gads, tiek novērsti vismaz 70%. Atskaites periodā novērsti 85 % no Darba inspekcijas konstatētajiem pārkāpumiem, kuru novēršanas termiņš bija 2015. gads. Par rīkojumā norādīto pārkāpumu novēršanu darba devēji Darba inspekcijai paziņo rakstiski (vēstulē vai, izmantojot e-pakalpojumu „Darba devēja paziņojums Valsts darba inspekcijai par novērstajiem pārkāpumiem”), kā arī inspektors var doties uz uzņēmumu, lai klātienē pārbaudītu, vai darba devējs izdoto rīkojumu ir izpildījis. Pilnīgi visu Darba inspekcijas konstatēto pārkāpumu novēršanu kavē un ietekmē dažādi apstākļi, lielākoties tie ir saistīti ar finanšu līdzekļu nepietiekamību, uzņēmumu maksātnespēju vai darbības izbeigšanu vispār. Gadījumos, kad Darba inspekcijas amatpersona konstatē, darba devējs apzināti mēģina izvairīties no Darba inspekcijas rīkojumu un normatīvajos aktos noteikto prasību pildīšanas, tiek lemts par administratīvā soda piemērošanu.

2015. gadā tika plānotas četras tematiskās pārbaudes darba aizsardzībā. Tematisko pārbaudžu ietvaros bija plānots veikt 600 uzņēmumu apsekojumus. 2015. gadā Darba inspekcija organizēja četras tematiskās pārbaudes, kurās kopā tika veikts 621 uzņēmumu apsekojums (plašāk skat. 1.4.2.1. nodaļu).

2015. gadā noslēdzās ES sabiedrības informēšanas kampaņa par drošiem darba apstākļiem „Veselīgas darba vietas uzvar stresu”, kas norisinājās divus gadus. Atskaites periodā dažādos, kampaņas ietvaros organizētos pasākumos izglītoti 285 interesenti (plānots – 200) (plašāk skat. 1.4.2.2. nodaļu).

Būtiska Darba inspekcijas darbības sastāvdaļa ir sabiedrības izglītošana par aktuāliem darba aizsardzības un darba tiesisko attiecību jautājumiem. Valsts budžeta programmā tika plānots Darba inspekcijas organizētajos pasākumos izglītēt 550 interesentus. 2015. gadā organizētajos semināros kopā tika izglītotas 712 personas, t.sk:

- ✓ reģionālo Valsts darba inspekciju (RVDI) organizētajos semināros savu pārraudzības teritoriju uzņēmumos vai par reģiona uzņēmumiem aktuālām tēmām;
- ✓ semināros, kuros darba devēji un darba aizsardzības speciālisti tika iepazīstināti ar darba vides risku novērtēšanas interneta rīku OiRA (Online interactive Risk Assessment) un apmācīti, kā to praktiski lietot;
- ✓ apmācības pašvaldību konsultāciju centru darbiniekiem par Darba inspekcijas kompetences jautājumiem un e-pakalpojumiem u.c.

2015. gadā saskaņā ar valsts budžeta programmā noteiktajiem rezultatīvajiem rādītājiem tika plānoti 1 200 publicitātes pasākumi par aktuāliem darba aizsardzības un darba tiesību jautājumiem. 2015. gadā plašsaziņas līdzekļiem sniegta informācija 1102 dažāda veida un formāta publikācijās un sižetos (preses relīzes, iniciēti materiāli un sižeti u.c.). Rezultatīvais rādītājs tika izpildīts nepilnā apmērā (92 % no plānotā), jo Darba inspekcijā četrus mēnešus sabiedrisko attiecību speciālista amata vieta bija vakanta.

2.3. Eiropas Reģionālā attīstības fonda projektu īstenošanas rezultāti

2015. gadā produkcijas vidē darbojās Darba inspekcijas integrētā informācijas sistēma (IS) un 16 e-pakalpojumi, kuri ieviesti Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) projekta „Valsts darba inspekcijas informatīvās sistēmas pilnveidošana un e-pakalpojumu ieviešana” ietvaros 2014. gada beigās.

2015.gadā visbiežāk pieprasītie VDI e-pakalpojumi bija „Izziņa par darba tiesību būtiskiem pārkāpumiem” (1 092) un „Iesniegums Valsts darba inspekcijai un atbildes saņemšana” (80).

2015.gadā īpaša uzmanība tika pievērsta e-pakalpojumu publicitātei. Darba inspekcija uzsāka sadarbību ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju un Latvijas pašvaldībām, piedaloties pašvaldību konsultāciju centru darbinieku apmācībā saistībā ar e-pakalpojumiem, to lietošanu utt.

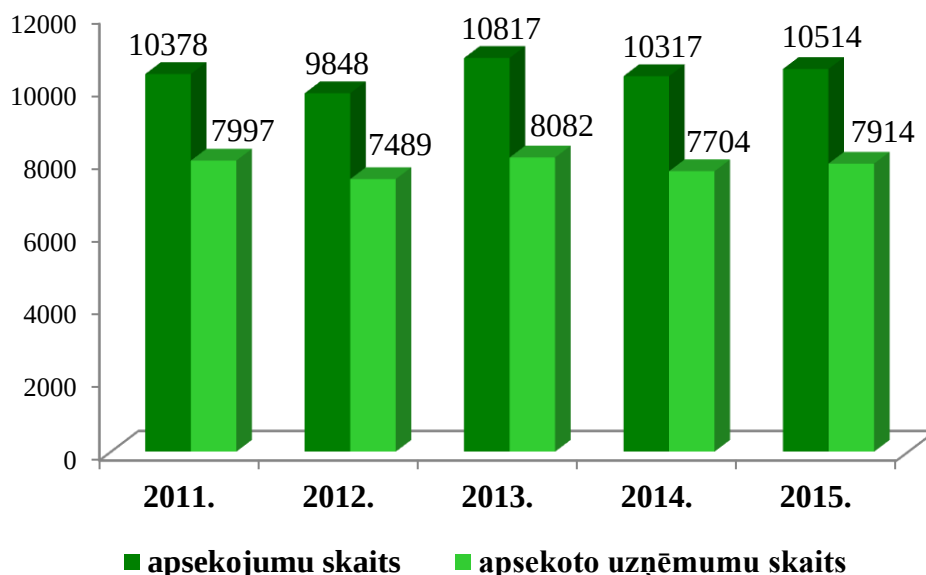
LM īstenojot ERAF projekta „Labklājības ministrijas padotības iestāžu informācijas sistēmu uzlabojumu, LabIS, e-pakalpojumu un lietvedības sistēmas iegādes tehnisko specifikāciju izstrāde” ietvaros tika realizēta arī projekta Darba inspekcijas daļa “Darba inspekcijas informācijas sistēmas uzlabojumi un e-pakalpojuma izstrāde”. Darba inspekcijas daļas īstenošanas periods bija no 2014. gada 18. decembra līdz 2015. gada 30. oktobrim. IS uzlabojumu un e-pakalpojuma izstrādātājs bija AS „Exigen Services Latvia”. 2015. gada 30.oktobrī produkcijas vidē www.latvija.lv tika ieviests jauns e-pakalpojums “Paziņojums par darba devēja zaudējumiem saistībā ar nelaimes gadījumu darbā”, kā arī Darba inspekcijas IS ieviesti uzlabojumi saistībā ar saimnieciskā nodrošinājuma funkcionalitāti, konsultāciju uzskaiti un datu apmaiņu ar Nodarbinātības valsts aģentūru (NVA).

2.4. Valsts darba inspekcijas darbības rezultāti un sniegtie publiskie pakalpojumi

2.4.1. Uzņēmumu apsekošana

Galvenā metode, ko Darba inspekcija izmanto, uzraugot un kontrolējot darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu prasību ievērošanu, ir uzņēmumu apsekošana. Darba inspekcijas amatpersonu mērķis, apsekojot uzņēmumu, ir apzināt faktisko situāciju uzņēmumā darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jomā, novērtēt tās atbilstību spēkā esošo normatīvo aktu prasībām un panākt, lai darba devēji noformētu darba tiesiskās attiecības atbilstoši normatīvo aktu prasībām, un gan darba devēji, gan nodarbinātie godprātīgi pildītu pienākumus un izmantotu savas tiesības, kā arī, lai uzņēmumos tiktu izveidota nodarbināto veselībai droša un nekaitīga darba vide. Nepilnību vai pārkāpumu konstatēšanas gadījumā, tiek pieņemts lēmums par efektīvāko rīcības veidu, lai panāktu darba vides sakārtošanu uzņēmumā, nodrošinot nodarbināto veselībai un dzīvībai nekaitīgus darba apstākļus.

2015. gadā Darba inspekcijas amatpersonas veikušas 10 514 apsekojumus 7 704 uzņēmumos. Apsekojumu skaits pēdējo piecu gadu periodā nav būtiski mainījies, un ir tieši saistīts ar reāli strādājošo inspektoru skaitu un mainību (skat. 4.grafiku).

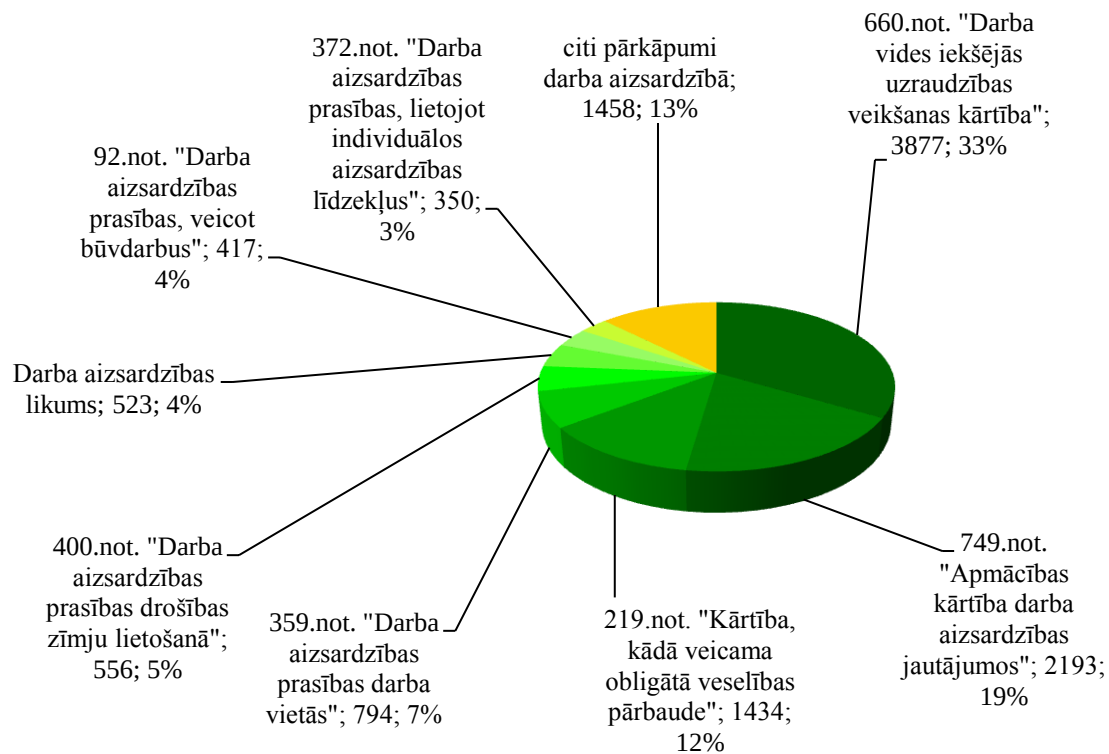
4.grafiks: Apsekojumu un apsekoto uzņēmumu skaita dinamika (2011. – 2015.)

Darba inspekcijas amatpersonas 2015. gadā konstatēja 16 998 pārkāpumus, no tiem:

- ✓ 11 602 – par darba aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumiem;
- ✓ 4 563 – par darba tiesību normatīvo aktu pārkāpumiem;
- ✓ 833 – par Valsts darba inspekcijas likuma neievērošanu.

Salīdzinot ar 2014. gadā konstatēto pārkāpumu skaitu (16 386), 2015. gadā konstatēto pārkāpumu skaits nav būtiski mainījies.

Darba aizsardzību regulējošo normatīvo aktu pārkāpumi veido 68 % no visiem Darba inspekcijas amatpersonu 2015. gadā konstatētajiem pārkāpumiem. Normatīvos aktus darba aizsardzības jomā, kuru prasību pārkāpumi 2015. gadā konstatēti visbiežāk, skat. 5. grafikā.

5.grafiks: Normatīvie akti darba aizsardzības jomā, kuru prasību pārkāpumi 2015. gadā konstatēti visbiežāk

Jau septiņus gadus pēc kārtas normatīvie akti darba aizsardzības jomā, kuru prasības tiek pārkāptas visbiežāk, ir:

- ✓ MK 02.10.2007. noteikumi Nr.660 „Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība”;
- ✓ MK 10.08.2010. noteikumi Nr.749 „Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos”;
- ✓ MK 10.03.2009. noteikumi Nr.219 „Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude”.

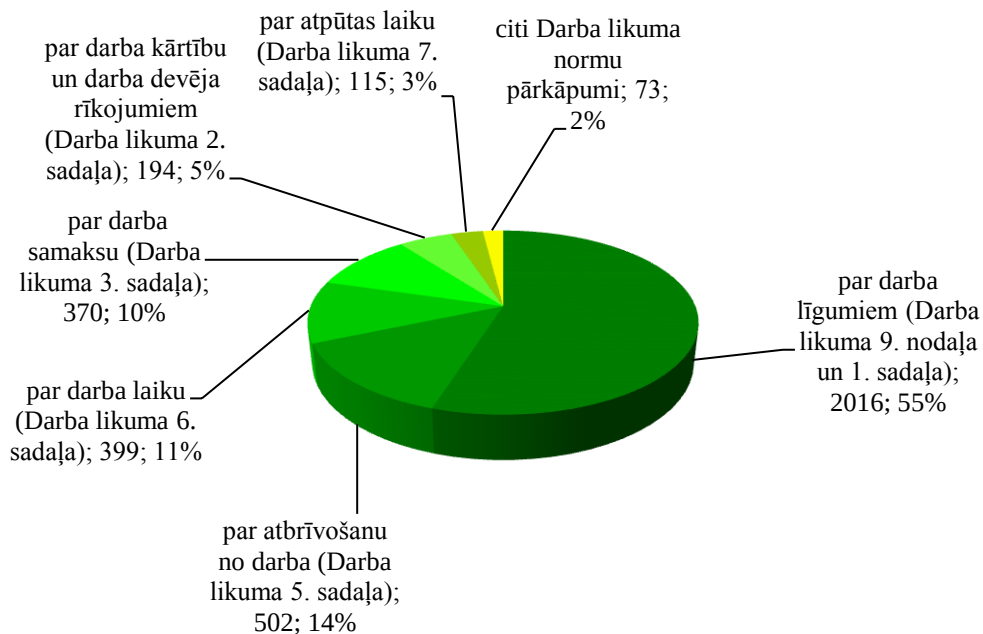
MK 02.10.2007. noteikumu Nr.660 „Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība” prasību pārkāpumus Darba inspekcijas amatpersonas darba aizsardzības jomā konstatējušas visbiežāk. Daļā uzņēmumu joprojām nav veikts darba vides risku novērtējums vai tas ir veikts pirms vairākiem gadiem, vai arī darba vides riska novērtējums ir veikts, neveicot kaitīgo faktoru mērījumus. Bieži ir gadījumi, ka darba vides risku novērtējums uzņēmumā ir veikts, bet nav sagatavots darba aizsardzības pasākumu plāns. Nereti nodarbinātie nav iepazīstināti ar darba vides risku novērtējuma rezultātiem, līdz ar to viņi arī neapzinās iespējamo bīstamību, kam ir pakļauti darba laikā, un vieglprātīgi izturas pret IAL lietošanu, izmanto pārdrošus un neatļautus darba paņēmienus u.c.

MK 10.08.2010. noteikumu Nr.749 „Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos” prasību pārkāpumi, galvenokārt, ir saistīti ar to, ka darba devējs nav veicis nodarbināto instruēšanu darba aizsardzībā (ievadapmācība, sākotnējā instruktāža, atkārtotā instruktāža u.c.) un/vai viņam nav dokumentu, kas apliecina, ka instruktāžas ir notikušas. Nepietiekamās un/vai nepilnīgās apmācības dēļ nodarbinātie arī nezina, kā pareizi rīkoties problēmsituācijās vai ārkārtas gadījumos. 16% no visiem konstatētajiem MK 01.10.2010. noteikumu Nr.749 „Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos” prasību pārkāpumiem veido gadījumi, kad uzņēmumā

strādājošajam darba aizsardzības speciālistam nav atbilstošas izglītības darba aizsardzībā.

MK 10.03.2009. noteikumu Nr.219 „Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude” prasību pārkāpumi, galvenokārt, ir saistīti ar nodarbināto nenosūtīšanu uz pirmreizējo OVP un periodiskajām OVP.

Darba tiesības regulējošo normatīvo aktu pārkāpumi veido 27 % no visiem Darba inspekcijas amatpersonu 2015. gadā konstatētajiem pārkāpumiem. Savukārt, 96 % no konstatētajiem darba tiesību pārkāpumiem veido Darba likuma normu (80 %) (skat. 6. grafiku) un MK 07.09.2010. noteikumu Nr.827 "Noteikumi par valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu veicēju reģistrāciju un ziņojumiem par valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām un iedzīvotāju ienākuma nodokli" 8.1. un 8³. punkta (16 %) pārkāpumi.

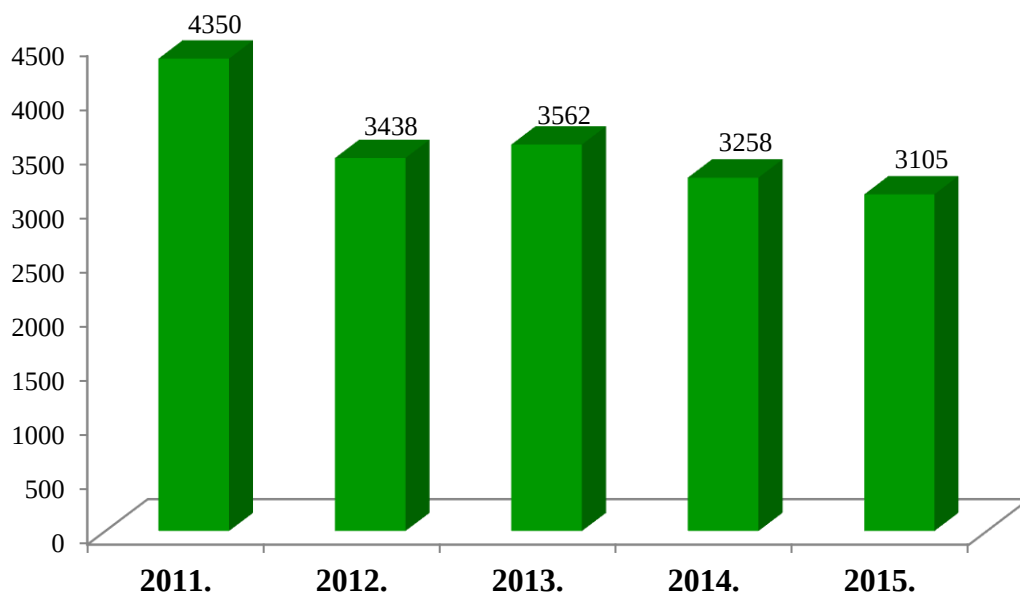
6.grafiks: Darba likuma normas, kuru pārkāpumi 2015. gadā konstatēti visbiežāk

2015. gadā, tāpat kā iepriekšējos gados, darba devēji visbiežāk nebija ievērojuši Darba likuma 40. panta prasības, kuru pārkāpumi veido 37 % no visiem darba tiesisko attiecību pārkāpumiem. Konstatētie pārkāpumi saistīti ar darba līguma noslēgšanu rakstveidā un darba līguma saturu – darba līgums netiek noslēgts vispār vai tajā netiek ietverta visa informācija, kas ir norādīta Darba likuma 40.pantā, piemēram, nav norādīts nolīgtais dienas vai nedēļas darba laiks, ikgadējā apmaksātā atvaļinājuma ilgums u.c. Minētos pārkāpumus darba devēji pieļauj gan nezināšanas dēļ, gan ar vēlmi manipulēt ar nodarbināto darba laiku, tā uzskaiti.

Būtiska darba tiesību pārkāpumu daļa ir saistīta ar darba tiesisko attiecību izbeigšanu – nav ievērota Darba likumā noteiktā darba uzteikšanas kārtība; visa nodarbinātajam pienākošā darba samaksa netiek izmaksāta atlaišanas dienā, t.sk. kompensācija par neizmantoto atvaļinājumu.

Valsts darba inspekcijas likuma pārkāpumi veido 5 % no visiem Darba inspekcijas amatpersonu 2015. gadā konstatētajiem pārkāpumiem. Tie, galvenokārt, ir Valsts darba inspekcijas likuma 5. un 12. panta pārkāpumi, kas saistīti ar Darba inspekcijas amatpersonas likumīgo prasību savlaicīgu nepildīšanu.

Darba inspekcijas amatpersonas 2015. gadā darba devējiem izsniedza 3 105 rīkojumus ar norādi konkrētā termiņā novērst konstatētos pārkāpumus (skat. 7. grafiku).

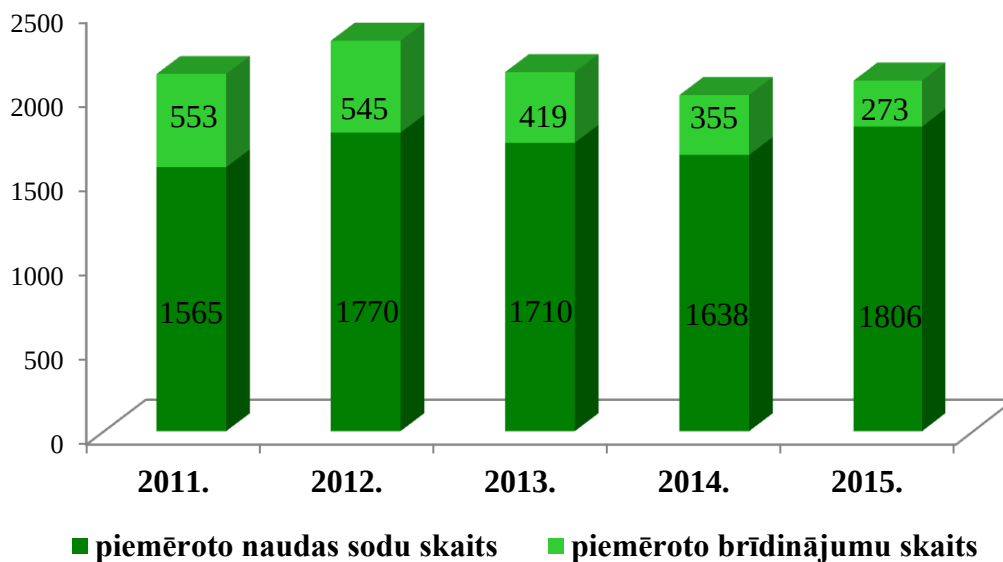

7.grafiks: Izsniegto rīkojumu skaita dinamika (2011. – 2015.)

Salīdzinot ar 2014. gadu, rīkojumu skaits ir samazinājies par 5 %. Arī izsniegto rīkojumu īpatsvaram attiecībā pret veikto apsekojumu skaitu ir tendence samazināties – 2015. gadā – 29 %, 2014. – 32 %, 2013. – 33 %, 2012. – 35 %, 2011. – 42 % (apsekojumu skaitu skat. 4. grafikā). Tas saistīts ar citu Darba inspekcijas izdoto lēmumu skaita proporciju izmaiņām, piemēram, salīdzinot ar 2014. gadu, piemēroto administratīvo naudas sodu skaits pieaudzis par 10 % (2015. – 1 806, 2014. – 1 638).

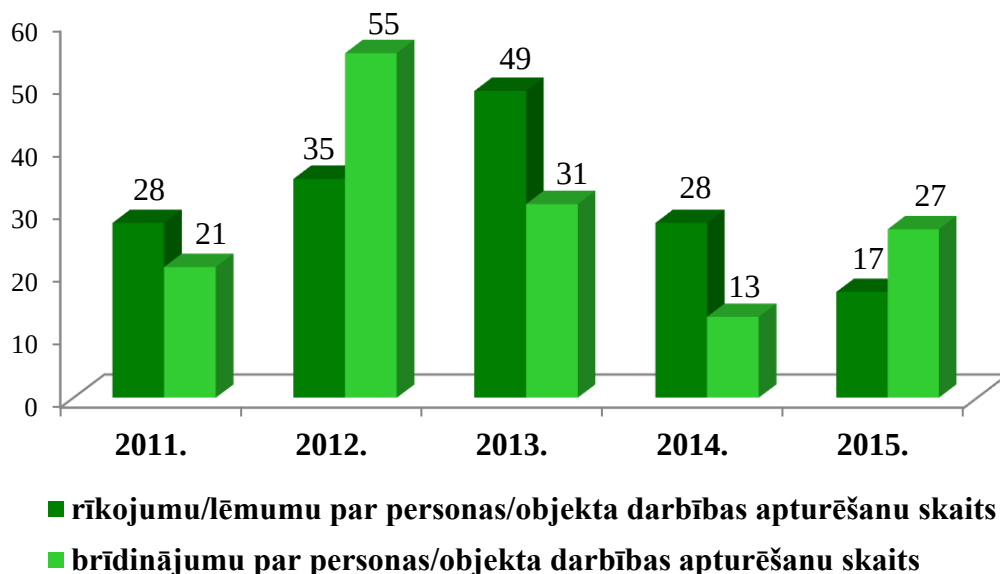
Ievērojot samērības principu starp administratīvo nodarījumu, tā sekām un piemērotā soda lielumu, Darba inspekcijas amatpersonas 2015. gadā par darba tiesisko attiecību, darba aizsardzības normatīvo aktu un Valsts darba inspekcijas likuma pārkāpumiem darba devējiem piemēroja 2 079 administratīvos sodus, kuru īpatsvars attiecībā pret veikto apsekojumu skaitu ir 20 %. Piemēroto administratīvo sodu skaits, salīdzinot ar 2014. gadu, ir pieaudzis par 4 % (2015. – 2 079, 2014. – 1993), savukārt, brīdinājumu īpatsvars piemēroto administratīvo sodu skaitā ir samazinājies un veido vien 13 % (2014. – 18 %) (skat. 8. grafiku).

Atskaites periodā piemēroto naudas sodu summa kopā ir 988 261 euro.

8.grafiks: Piemēroto administratīvo sodu struktūras un skaita dinamika (2011. – 2015.)

Konstatējot pārkāpumus, kas rada tiešus draudus nodarbināto dzīvībai un veselībai, Darba inspekcijas amatpersonas 2015. gadā izdeva 17 rīkojumus/lēmumus par personas/objekta darbības apturēšanu un 27 brīdinājumus par personas/objekta darbības apturēšanu (skat. 9. grafiku).

9.grafiks: Rīkojumu/lēmumu par personas/objekta darbības apturēšanu skaita un brīdinājumu par apturēšanu skaita dinamika (2011. – 2015.)

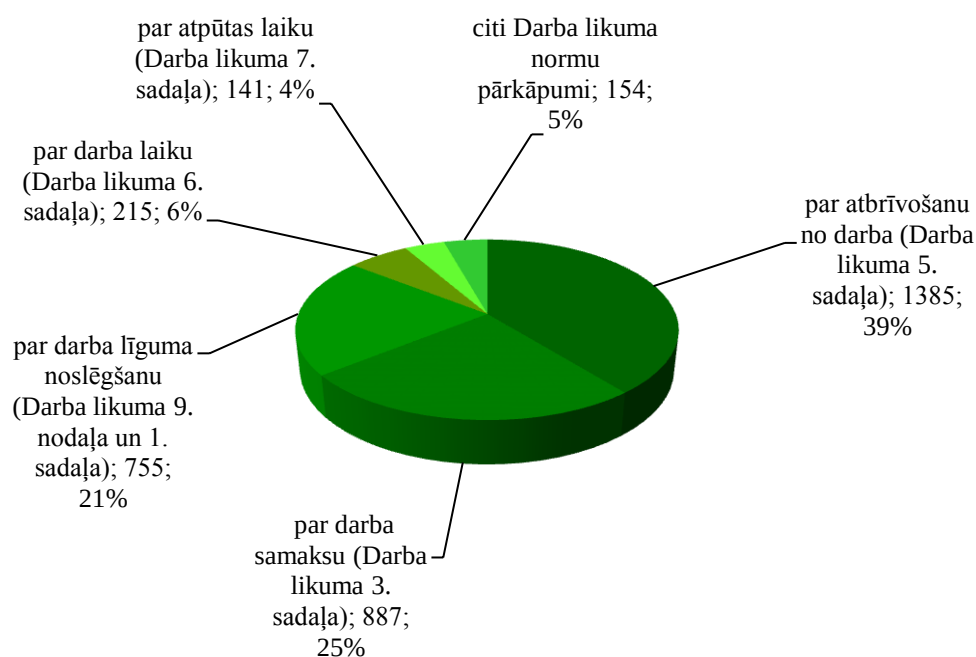
2015. gadā izsniegto brīdinājumu par personas/objekta darbības apturēšanu skaits, salīdzinot ar 2014. gadu, ir divkāršojies. Darba inspekcijas amatpersonas praksē ir pārliecinājušās, ka tas ir ļoti efektīvs veids, kā panākt, lai darba devējs, kura uzņēmumā ir konstatēti nodarbināto dzīvību un veselību tieši apdraudoši pārkāpumi, tos novērš nekavējoties.

No 44 rīkojumiem/lēmumiem/brīdinājumiem par personas/objekta darbības apturēšanu 30 (68 %) tika izdoti būvobjektos, kuros, lielākoties (63 %), tika konstatētas nedrošas vai nepilnīgi uzbūvētas sastatnes.

2.4.2. Iesniegumu izskatīšana

Pildot Valsts darba inspekcijas likumā noteikto funkciju, Darba inspekcijas amatpersonas 2015. gadā likumā noteiktajā kārtībā izskatīja 2 930 fizisko un juridisko personu iesniegumus, kuros bija norādīti 3 873 iespējamie pārkāpumi, no tiem darba tiesību jomā – 3 570 pārkāpumi (92 %), darba aizsardzības jomā – 271 (7 %), citi – 32 (1 %). 2015. gadā, tāpat kā iepriekšējos gados, būtiski nav mainījies izskatīto iesniegumu skaita īpatsvars par darba tiesisko attiecību jautājumiem attiecībā pret iesniegumu skaitu darba aizsardzības jomā.

No visiem iesniegumos norādītajiem, iespējamiem darba tiesisko attiecību pārkāpumiem 3 537 jeb 99 % bija Darba likuma normu pārkāpumi (skat. 10. grafiku).

10.grafiks: Darba likuma sadaļas, kurās iekļauto normu iespējamie pārkāpumi norādīti 2015. gadā izskatītajos iesniegumos

Vairāk kā trešdaļa iesniegumos norādīto iespējamo pārkāpumu bija saistīti ar darba tiesisko attiecību izbeigšanu, no tiem 83 % - par darbiniekam pienākošos naudas summu izmaksu (Darba likuma 128. pants). Darba devējs, pārtraucot darba tiesiskās attiecības, darbiniekam nav izmaksājis visas pienākošās naudas summas (pilnu aprēķinu), piemēram, nav aprēķinājis un izmaksājis kompensāciju par neizmantoto atvaļinājumu vai izmaksājis nepilnu kompensāciju. Tāpat iesniegumos bija norādīti gadījumi, kad, izbeidzot darba tiesiskās attiecības, darba devējs iespējams nav ievērojis Darba likumā noteikto atlaišanas procedūru.

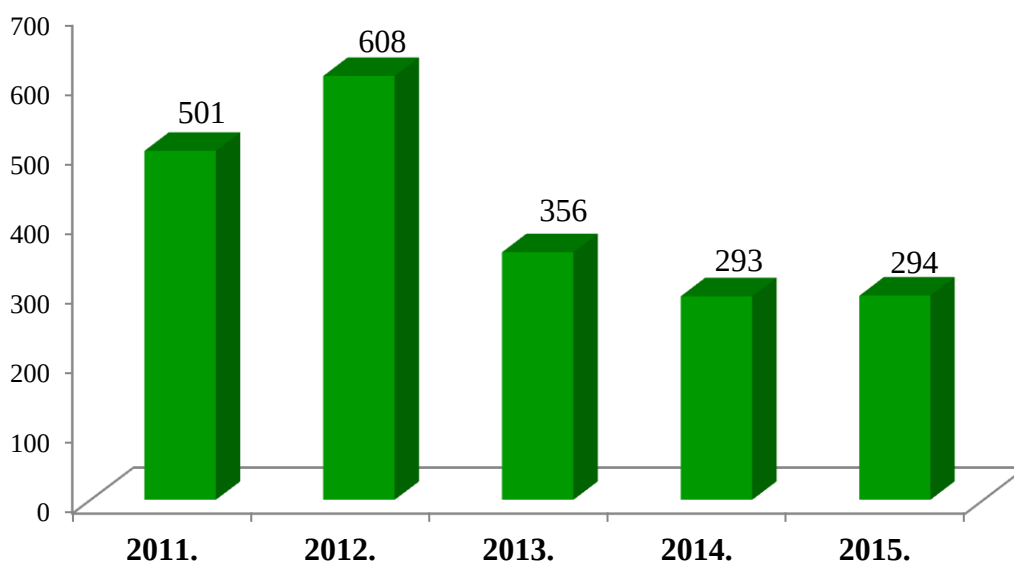
Analizējot iesniegumos norādītos iespējamos pārkāpumus, jāsecina, ka 59 % no tiem ir saistīti ar nopelnītās naudas neizmaksāšanu darbiniekam (Darba likuma 3. sadaļa, 128. pants, 149. panta piektā daļa) – darba algas izmaksas kavējumi, piemaksu neizmaksa, pilna aprēķina neizmaksa u.c. Raksturīgi, ka, rodoties konfliktam, darbinieks un darba devējs savstarpēji nesadarbojas un nemēģina to atrisināt, bet darbinieks bieži vien Darba inspekcijā vēršas novēloti. Darbinieku un darba devēju

domstarpības par izmaksājamās darba samaksas lielumu var izvērsties arī līdz pat, iespējams, krimināli sodāmam pārkāpumam, piemēram, jautājumā par algas neizmaksu Darba inspekcija veica uzņēmuma dokumentu pārbaudi, guva nepieciešamos pierādījumus un nosūtīja iesniedzējiem atbildi, ka visas viņam pienākošās naudas summas ir izmaksātas, iesniedzējs ieradās Darba inspekcijā iepazīties ar lietas materiāliem un konstatēja, ka viņa paraksts par naudas saņemšanu ir viltots. Tādos gadījumos Darba inspekcija informē Valsts policiju par notikušo un iesniedzēju - par iespēju pašam vērsties Valsts policijā.

Jāuzsver, ka iesniegumu saturs ar katru gadu kļūst arvien daudzpusīgāks, plašāks un sarežģītāks, piemēram, iesniedzējs vēlas, lai tiek izskatīti ne tikai jautājumi par darba samaksu un neizmantojamo atvaļinājuma kompensāciju, bet arī pamatotība uzņēmuma valdes locekļu atbrīvošanai no amata; bērna kopšanas atvaļinājuma piešķiršana tēvam, ja tēvs ir atstādināts no amata pienākumu pildīšanas; bonusu piešķiršana nodarbinātajiem u.c. Arodbiedrību un valsts iestāžu darbinieku iesniegumi nereti ir jau sagatavoti tā, lai tos iesniegtu tiesā, bet iesniedzēji vērsas Darba inspekcijā, lai iegūtu vēl pierādījumus pret darba devēju. Gadījumos, kuros starp darba devēju un darbinieku pastāv individuāls tiesību strīds, kura risināšana nav Darba inspekcijas kompetencē, Darba inspekcija informē iesniedzēju par iespēju vērsties tiesā ar prasību pret darba devēju.

Iesniegumu izskatīšanas rezultātā tika konstatēti 1 873 darba tiesisko attiecību pārkāpumi un 1 220 darba aizsardzības normu pārkāpumi. Darba devējiem tika izsniegti 429 rīkojumi ar norādījumu novērst konstatētos pārkāpumus, bet 1 064 gadījumos par konstatētajiem pārkāpumiem darba devēji tika administratīvi sodīti, no tiem 202 gadījumos, piemērojot brīdinājumu, un 862 – naudas sodu, kā arī izsniegti 6 brīdinājumi un 2 rīkojumi par personas/objekta darbības apturēšanu. Tāpat tika izsniegti 133 brīdinājumi par administratīvo aktu piespiedu izpildi un 6 izpildrīkojumi par piespiedu naudu.

2014. gadā Darba inspekcijā kopā saņemti 294 apstrīdēšanas iesniegumi un sūdzības administratīvo pārkāpumu lietās (skat. 11. grafiku).

11.grafiks: Darba inspekcijā saņemto apstrīdēšanas iesniegumu un sūdzību administratīvo pārkāpumu lietās skaita dinamika (2011. – 2015.)

Apstrīdēšanas iesniegumu skaita īpatsvars attiecībā pret kopējo Darba inspekcijas izdoto administratīvo aktu, faktisko rīcību un lēmumu administratīvo pārkāpumu lietās skaitu joprojām bija neliels un 2015. gadā veidoja 3,5% (2014. – 3,5 %, 2013. – 3,4 %, 2012. – 5,7 %, 2011. – 4,4 %).

2015. gadā tika izskatīti 246 apstrīdēšanas iesniegumi un sūdzības (skat. 6.tabulu).

6. tabula: 2015. gadā Darba inspekcijas direktora izskatīto apstrīdēšanas iesniegumu un sūdzību analīze

	skaits kopā	lēmumi par soda uzlikšanu	rīkojumi	akti par nelaimes gadījumu darbā	faktiskā rīcība (t.sk. atbildes uz iesniegumiem)	citi
Darba inspekcijas direktora izskatītās sūdzības un pieņemtie lēmumi	246	166	8	28	37	7*
<i>no tiem:</i>						
atstāts negrozīts	115	82	3	8	18	4
pilnībā atcelts	25	22	2	-	-	1
atstāts bez izskatīšanas	30	26	1	2	1	-
grozīts	25	7	1	14	2	1
nodots atkārtotai izskatīšanai	13	2	-	3	8	-
atcelts daļā	31	20	1	1	8	1
izteikts mutvārdu aizrādījums	7	7	-	-	-	-

*Lēmumi par administratīvā akta izdošanas termiņa pagarinājumu – 3;
par zaudējumu atlīdzību – 1;
lēmums par lietvedības izbeigšanu – 1;
informācijas atteikums – 1;
atteikums piešķirt cietušā statusu – 1.

Kopumā no 2015. gadā izskatītajām lietām 47 % gadījumu apstrīdētie administratīvie akti, faktiskā rīcība un pārsūdzētie lēmumi administratīvā pārkāpuma lietās ir pilnībā atstāti spēkā, bet pilnībā atcelti - 10 %. 2015. gadā Darba inspekcijas direktors visvairāk (67 %) lēmumu ir pieņēmis saistībā ar administratīvajiem sodiem, no tiem 13 % lietu inspektoru pieņemtie lēmumi par administratīvā soda uzlikšanu pilnībā atcelti, bet pilnībā negrozīti atstāti 108 (65 %) lēmumi par administratīvo sodu (skaitot kopā negrozītos un bez izskatīšanas atstātos). Jāpiebilst, ka no 166 izskatītajām administratīvo sodu lietām 76 (46 %) lietas bija par neregistrētu nodarbināšanu. Darba inspekcijas pieņemtie lēmumi par administratīvā soda piemērošanu tiek apstrīdēti visvairāk, jo tie vistiešāk un būtiskāk ietekmē darba devēja intereses.

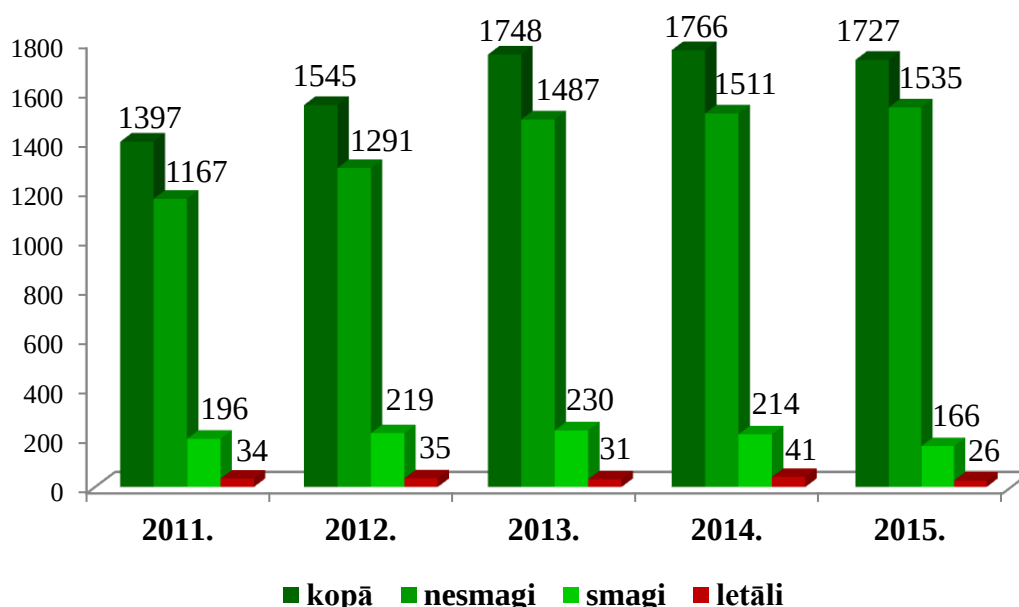
30 gadījumos, kuros apstrīdēšanas iesniegumi un sūdzības tika atstātas bez izskatīšanas, lielākoties šāds lēmums tika pieņemts, jo darba devējs bija nokavējis apstrīdēšanas termiņu. Tipiski minētajiem gadījumiem ir tas, ka darba devējs nav sadarbojies ar Darba inspekciju un nav ieradies uz lietas izskatīšanu, kā arī nav pastā

izņēmis Darba inspekcijas nosūtīto lēmumu, tādējādi cerot izvairīties no sankcijām. Parasti šādos gadījumos pārsūdzības iesniegums tiek iesniegts pēc tam, kad tiesu izpildītājs uzsācis lēmuma izpildi, bet tad jau apstrīdēšanas termiņš ir nokavēts, un sūdzība netiek skatīta pēc būtības. Līdz ar to darba devējam tomēr nav iespējams izvairīties no sankcijām par likumpārkāpumiem.

2015. gadā 90 % no tiesā pārsūdzētajiem un izskatītajiem Darba inspekcijas direktora pieņemtajiem lēmumiem ir atstāti spēkā.

2.4.3. 2015. gadā notikušo nelaimes gadījumu darbā izmeklēšana un reģistrācija³

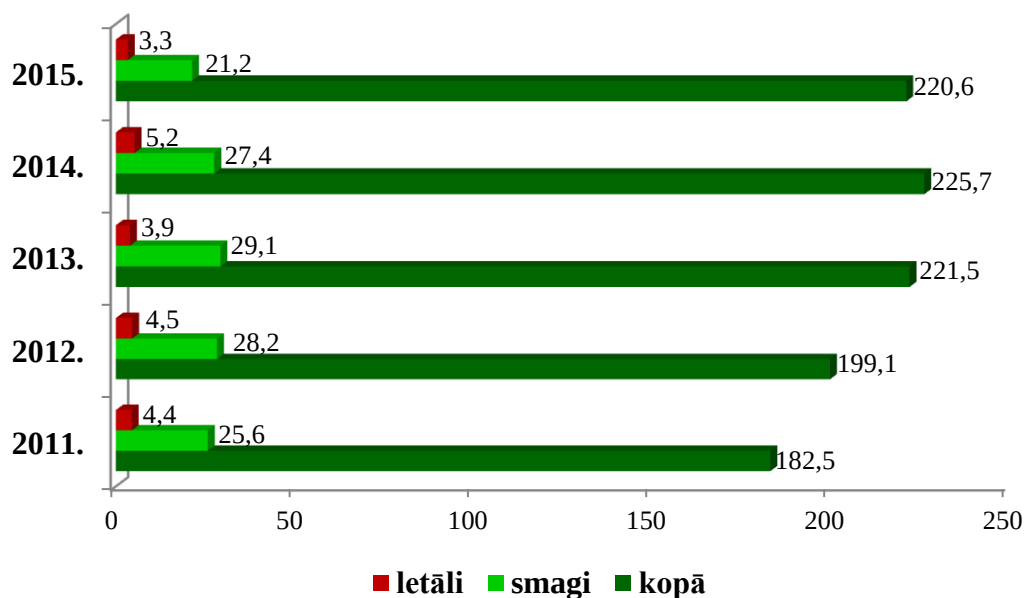
Saskaņā ar Darba inspekcijas rīcībā esošo informāciju Latvijā nelaimes gadījumos darbā 2015. gadā kopā cieta 1 727 nodarbinātie, no tiem 26 gāja bojā un 166 nodarbinātie guva smagas traumas. Analizējot statistikas datus, jāsecina, ka 2015. gadā, salīdzinot ar 2014. gadu, kopējais darbā notikušo nelaimes gadījumu skaita samazinājums ir neliels – 2,2 %. Savukārt, būtiski samazinājies - par 22,4 % ir smagi cietušo skaits un par 36,6 % bojāgājušo skaits. Jāatzīmē, ka 2015. gadā smagi cietušo skaits un bojāgājušo skaits kopā ir mazākais pēdējo piecu gadu laikā, kopš 2011. gada tas ir samazinājies par 16,5 % (skat. 12. grafiku).

12.grafiks: Darbā notikušo nelaimes gadījumu skaita dinamika (2011. – 2015.)

2015. gadā ir samazinājies kopējais nelaimes gadījumos darbā cietušo, t.sk. smagi cietušo, skaits uz 100 000 nodarbinātajiem, bet bojāgājušo skaits ir būtiski samazinājies – par 36,5 % (skat. 13. grafiku).

³ Statistiskā informācija par darbā notikušajiem nelaimes gadījumiem 2015. gadā apkopota 1.pielikumā.

13.grafiks: Nelaiimes gadījumos darbā cietušo skaits uz 100 000 nodarbinātajiem (2011. – 2015.)

2015. gadā visvairāk nelaimes gadījumi darbā notikuši apstrādes rūpniecībā, kurā reģistrēti 514 nelaimes gadījumi darbā jeb 30 % no visiem notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā kopā. Taču vienlaikus jāatzīmē, ka apstrādes rūpniecība ir nodarbināto skaita ziņā otrā lielākā nozare un ietver 24 apakšnozares, no kurām daļa ir bīstamās nozares (kokapstrāde, pārtikas produktu ražošana, gatavo metālizstrādājumu ražošana u.c.), līdz ar to ir tikai likumsakarīgi, ka apstrādes rūpniecība ir starp līderiem nelaimes gadījumu skaita ziņā.

Otrajā vietā kopējā nelaimes gadījumu skaita ziņā ierindojās tirdzniecība – 238 nelaimes gadījumi darbā (14 %), no kuriem 96 % cietušajam radušies veselības traucējumi nebija smagi. Visbiežāk tirdzniecības uzņēmumos traumas tika gūtas, savainojoties ar asiem priekšmetiem, piemēram, nažiem, saplīsušu priekšmetu lauskām vai griežot produktus ar speciāli tam paredzētām iekārtām u.c. Otrs izplatītākais traumēšanas faktors bija saistīts ar krišanu vai pakrišanu, pārvietojoties pa darba telpām. Nodarbinātie pakrīt, ejot pa mitru, slidenu grīdu, vai, aizķeroties aiz dažādiem priekšmetiem. Nereti nodarbinātie traumas gūst nokrītot no paaugstinājumiem, piemēram, lai aizsniegtu preci kādā no augšējiem plauktiem, pakāpjās uz kastes un, nenoturot līdzsvaru, nokrīt. Trešais biežāk konstatētais traumēšanas faktors tirdzniecībā bija saistīts ar krītošu priekšmetu iedarbību.

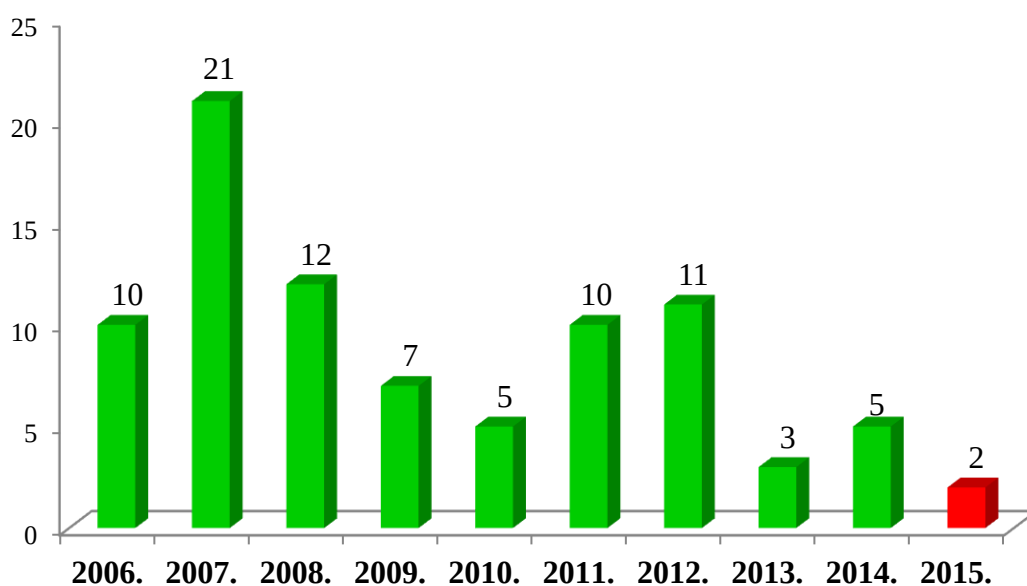
2015. gadā transporta un uzglabāšanas nozare bija trešajā vietā. Nozares uzņēmumos kopā notika 228 nelaimes gadījumi darbā (13 %). Salīdzinot ar 2014. gadu, kad nozare bija otrā visvairāk darbā notikušo nelaimes gadījumu skaita ziņā, nelaimes gadījumu skaits ir samazinājies par 9 %.

Kaut arī veselības un sociālās aprūpes nozare 2015. gadā kopējā nelaimes gadījumu skaita ziņā ir sestajā vietā, jāatzīmē, ka, salīdzinot ar 2014. gadu, kopējais nelaimes gadījumu darbā skaits tajā ir palielinājies par 21 %, kas uzskatāms par negatīvu tendenci. Visvairāk notikušie nelaimes gadījumi bija saistīti ar kritieniem (45 %) – visbiežāk pakrītot uz mitras grīdas, apledojušiem sabiedriskajiem ceļiem, dodoties uz izsaukumu pie pacienta, iestādes telpās aizķeroties aiz pakāpieniem, iestādes teritorijā iekrītot kanalizācijas lūkas pazeminājumā u.c. Otrs visbiežākais veids, kā gūtas traumas, saistīts ar tādu darba pienākumu veikšanu, kas rada fizisko spriedzi skeleta – muskuļu sistēmā (16,4 %), piemēram, ceļot nestuves ar pacientu, nozarē nodarbinātie bieži guva muguras, kāju, roku traumas u.c. Vardarbība bija trešais biežākais traumu gūšanas veids veselības un sociālās aprūpes nozarē. 2015. gadā notikuši 13 nelaimes gadījumi darbā, kuros veselības un sociālās aprūpes darbinieki cieta pacientu vai

klientu agresīvas rīcības dēļ, piemēram, tika grūstīti, žņaugti, ne reti pacienti salauza viņiem pirkstus, spēra, sita ar dūrēm pa galvu utt.

2015. gadā letāli nelaimes gadījumi darbā visvairāk notikuši transporta un uzglabāšanas nozarē (31 %); lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā (23 %) un apstrādes rūpniecībā (23 %). Jāatzīmē, ka pēdējo trīs gadu laikā letālo nelaimes gadījumu skaits būtiski pieaudzis tieši mežizstrādē - 2013. gadā minētajā nozarē netika reģistrēts neviens letāls nelaimes gadījums, bet 2015. gadā - 5. Biežākie letālo nelaimes gadījumu darbā cēloņi mežizstrādē 2015. gadā bija nodarbināto nepilnīga instruēšana un apmācība drošu darba paņēmieni pielietošanā, instruktažu neveikšana, kā arī nereti tika konstatēts nodarbinātā izdarīts darba aizsardzības noteikumu vai instrukciju pārkāpums.

2015. gadā būvniecībā 10 gadu laikā kopš tiek organizētas tematiskās pārbaudes darba aizsardzībā ir sasniegts mazākais darbā notikušo letālo nelaimes gadījumu skaits (skat. 14. grafiku).

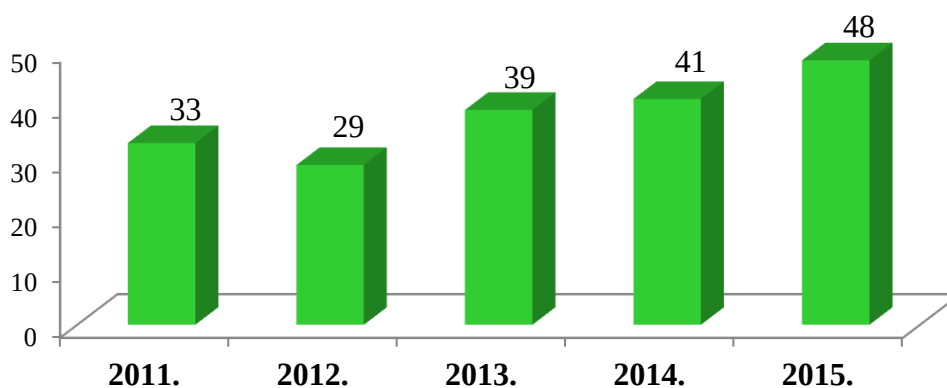
14. grafiks: Nelaimes gadījumos darbā bojāgājušo skaita dinamika būvniecībā (2006. – 2015.)

Ja vērtē letālo nelaimes gadījumu skaitu būvniecībā ik piecu gadu periodā, tad redzams, ka no 2011. – 2015. gadam notikušo letālo nelaimes gadījumu skaits (31) ir samazinājies par 44 %, salīdzinot ar laika periodu no 2006. – 2010. gadam (55). Tas liecina par Darba inspekcijas 10 gadu garumā veiktā informēšanas darba efektivitāti, kas ir veicinājis gan darba devēju, gan nodarbināto izpratnes veidošanu par darba aizsardzības prasību nozīmi un aktualitāti. Būvniecībā ilstoši strādājošie darba devēji ir kļuvuši daudz atbildīgāki, ievērojot darba aizsardzības prasības, un cenšas dažādi motivēt arī savus nodarbinātos tās ievērot (piemēram, lietot IAL utt.). Tāpat Darba inspekcija regulāri pastiprināti uzrauga un kontrolē darba aizsardzības normatīvo aktu prasību ievērošanu būvniecībā ne tikai tematisko pārbažu laikā, bet gan visa gada garumā, kam arī ir būtiska loma bojāgājušo skaita samazināšanās procesā būvniecībā.

Analizējot 2015. gadā notikušo nelaimes gadījumu darbā datus, Darba inspekcija ir izveidojusi smagi cietušo un bojāgājušo raksturojumu jeb portretu. 2015. gadā nelaimes gadījumos darbā visbiežāk smagi cietušais bija kvalificēts strādnieks (piemēram, būvnieks, atslēdznieks, elektriķis u.c.) vai vienkāršo darbu strādnieks (piemēram, palīgstrādnieks, sētnieks, ēkas dežurants u.c.), ap 45 gadus vecs vīrietis ar 4 gadu darba stāžu. Smagais nelaimes gadījums darbā noticis trešdienas pusdienlaikā, ap plkst. 14-tiem. Savukārt, nelaimes

gadījumos darbā bojāgājušais bija transportlīdzekļa vadītājs vai vienkāršo darbu strādnieks, ap 47 gadus vecs vīrietis ar vairāk nekā 3 gadu darba pieredzi. Letālais nelaimes gadījums noticis trešdienā ap plkst. 12-tiem dienā. 2015. gadā no 192 Latvijā kopā notikušajiem smagajiem un letālajiem letālajiem nelaimes gadījumiem darbā 77 % cieta vīrieši un 23 % - sievietes.

2015. gadā Darba inspekcija izmeklēja 55 letālus nelaimes gadījumus darbā, kas nebija saistīti ar darba apstākļiem un darba vides faktoru iedarbību, no tiem 48 (87 %) bija t.s. dabīgās nāves gadījumi⁴. Savukārt, pārējie 7 letālie nelaimes gadījumi, kas izmeklēšanas rezultātā tika atzīti par nesaistītiem ar darba apstākļiem un darba vides faktoru iedarbību, bija saistīti ar to, ka cietušais lietojis alkoholu, izdarījis pašnāvību, vai arī nelaimes gadījumi bija notikuši pirms vai pēc darba laika, tajā skaitā darba pārtraukumos. Dabīgās nāves gadījumu skaitam jau četrus gadus pēc kārtas ir stabila tendence pieaugt. 2015. gadā, salīdzinot ar 2012. gadu, dabīgās nāves gadījumu skaits ir pieaudzis par 65 % (skat. 15. grafiku).

15. grafiks: Dabīgās nāves gadījumu skaita dinamika (2011. – 2015.)

Analizējot 2015. gadā izmeklēto dabīgās nāves gadījumu datus, jāsecina, ka mirušie, galvenokārt, bija vīrieši, kuru vidējais vecums bija 55 gadi. 2015. gadā, tāpat kā 2014. gadā, visbiežāk darba vietā mirušie bija transportlīdzekļu vadītāji (kravas automobiļu vadītāji, traktora vadītāji u.c.), kas veido vairāk kā vienu piekto daļu jeb 23 % no visiem dabīgā nāvē darba vietā mirušajiem. Kā iespējamus iemeslus dabīgās nāves gadījumiem darba vietās var minēt gan pārslodzi, gan virsstundu darbu, gan paša nodarbinātā vispārējās veselības problēmas, kas veicina pēkšņu veselības pasliktināšanos, kā rezultātā cilvēks nomirst.

Visbiežāk dabīgā nāvē darba vietā miruši transporta un uzglabāšanas nozarē (26 %), apstrādes rūpniecībā (18 %), būvniecībā (13 %), lauksaimniecībā un mežsaimniecībā (9 %) nodarbinātie.

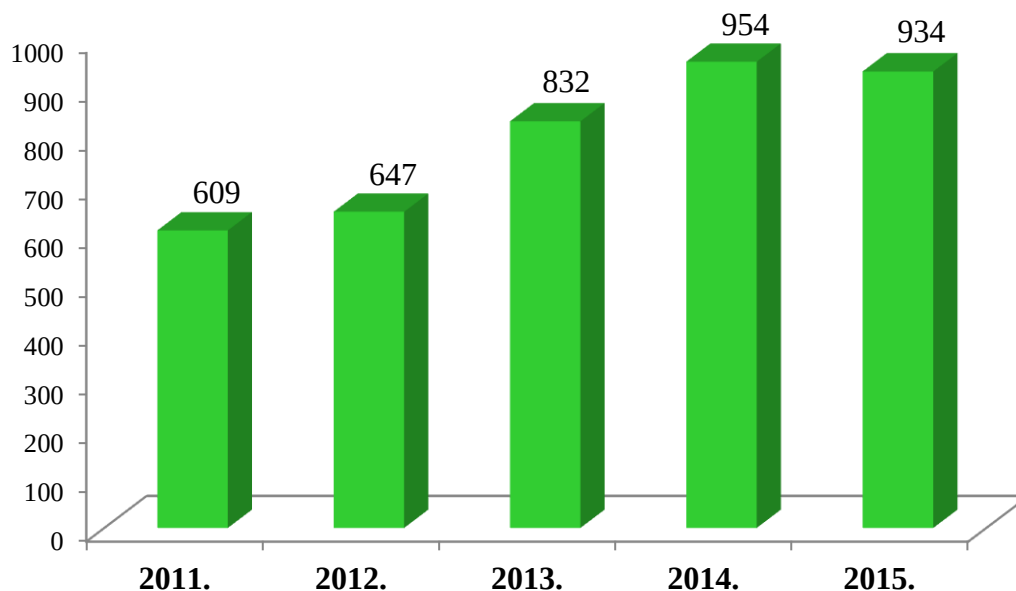
2015. gada dati liecina, ka visvecākais dabīgā nāvē darba vietā mirušais nodarbinātais bija 81 gadu vecs. Savukārt, visjaunākajam bija tikai 28 gadi un viņš strādāja tieši transporta un uzglabāšanas nozarē, kura dabīgās nāves gadījumu skaita ziņā ir arī pirmajā vietā.

Vienlaicīgi jāuzsver, ka 2015. gadā ir parādījusies satraucoša tendence – pieaug to dabīgā nāvē darba vietā mirušo nodarbināto skaits, kuriem nav bijusi veikta OVP. Ja iepriekšējos gados gandrīz visiem dabīgā nāvē darba vietā mirušajiem bija veiktas OVP, tad 2015. gadā vairāk kā vienai trešdaļai nodarbināto (36 %) OVP nebija veiktas.

⁴ Akts par nelaimes gadījumu darbā ir sagatavots atbilstoši MK 25.08.2009. noteikumu Nr.950 „Nelaimes gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaites kārtība” 35.² punktam, kurā noteikts, ka Darba inspekcija, ņemot vērā Aroda un radiācijas medicīnas centra ārstu komisijas arodslimībās sniegto atzinumu, izvērtē nelaimes gadījuma cēloņus un secina, ka cietušā nāves cēlonis darba vietā nav darba vides faktoru iedarbības rezultāts.

2.4.4. 2015. gadā sagatavoto darba vietas higiēnisko raksturojumu un to apstiprinājumu analīze⁵

Darba inspekcija piedalās arodslimību gadījumu izmeklēšanā, sagatavojot darba vietas higiēniskos raksturojumus (DVHR). 2015. gadā, pamatojoties uz arodslimību ārstu pieprasījumiem, Darba inspekcijas amatpersonas sagatavoja 934 DVHR (skat. 16. grafiku). Salīdzinot ar 2014. gadu, 2015. gadā Darba inspekcijas sagatavoto DVHR skaits ir samazinājies par 2 %.

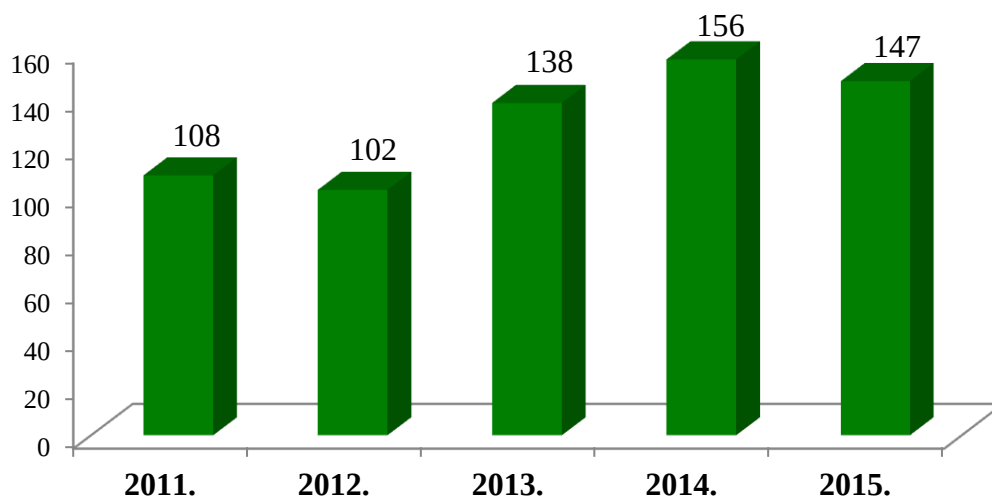
16. grafiks: Sagatavoto DVHR skaita dinamika (2011. – 2015.)

2015. gadā saskaņā ar Aroda un radiācijas medicīnas centra sniegto informāciju tika apstiprināti 1 153 pirmreizējie arodslimnieki, no tiem 343 jeb 30 % arodslimība tika apstiprināta bez DVHR sagatavošanas. Iespēja apstiprināt arodslimības bez Darba inspekcijas iesaistīšanas jeb bez DVHR sagatavošanas ir atrunāta MK 06.11.2006 noteikumos Nr. 908 „Arodslimību izmeklēšanas un uzskaites kārtība”. Darba inspekcijai netika pieprasīts sagatavot DVHR gadījumos, ja:

- ✓ potenciālā arodslimnieka darba vieta, kurā pastāvējuši kaitīgie darba vides riska faktori, kas bijuši iespējamās arodslimības cēlonis, ir likvidēti (105 gadījumi jeb 30,6%);
- ✓ pēdējā pusgada laikā jau ir apstiprināti arodslimību gadījumi pie tā paša darba devēja un tajā pašā profesijā vai darba veidā, kurā strādā potenciālais arodslimnieks, un ir zināms, ka darba apstākļi, kas izraisījuši iespējamo arodslimību, bijuši līdzīgi (91 gadījums jeb 26,5%).

2015. gadā, salīdzinot ar 2014. gadu, pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaits uz 100 000 nodarbinātajiem ir samazinājies par 6 % (skat. 17. grafiku).

⁵ Statistiskā informācija par pirmreizēji atzītajiem arodslimniekiem 2015. gadā apkopota 2.pielikumā.

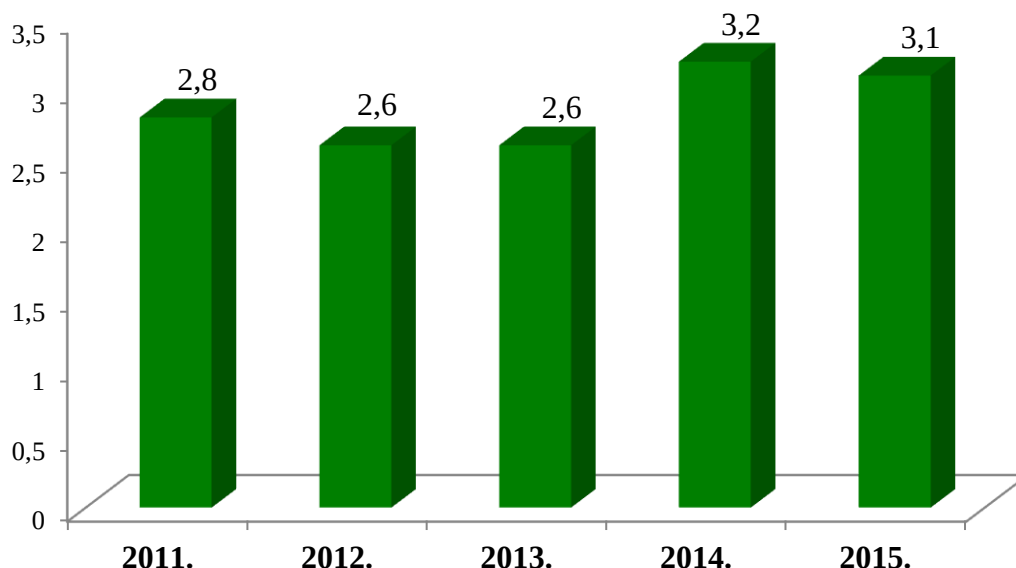
17. grafiks: Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita dinamika uz 100 000 nodarbinātajiem (2011. – 2015.)

Nozares, kurās ir vislielākais pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaits, 2015. gadā, tāpat kā 2014. gadā, ir apstrādes rūpniecība (306 pirmreizēji apstiprināti arodslimnieki jeb 27%), transporta un uzglabāšanas nozare (161 pirmreizēji apstiprināts arodslimnieks jeb 14%), veselības un sociālās aprūpe (141 pirmreizēji apstiprināts arodslimnieks jeb 12 %). Apstrādes rūpniecībā 2015. gadā visvairāk pirmreizējie arodslimnieki apstiprināti pārtikas produktu ražošanā, kokapstrādē un apģērbu ražošanā. No visām 24 apstrādes rūpniecības apakšnozarēm minētajās 3 apakšnozarēs kopā apstiprināti 187 jeb 61 % pirmreizējo arodslimnieku nozarē, no kuriem 150 bija sievietes un 37 vīrieši.

Gan apstrādes rūpniecībā, gan transporta un uzglabāšanas, kā arī veselības un sociālās aprūpes nozarē 2015. gadā visbiežāk tika konstatētas nervu sistēmas slimības. Visbiežāk diagnosticētā nervu sistēmas slimība, kas ierindojas pirmajā vietā arī Eiropā, bija karpālā kanāla slimība. Otrās visbiežāk konstatētās bija skeleta – muskuļu – saistaudu slimības, no tām lielākoties tika diagnosticētas muguras slimības – spondiloze, artroze u.c. Transporta un uzglabāšanas nozarē bieži tika konstatētas slimības, kas saistītas ar ievainojumiem, saindēšanos un citām ārējās iedarbības sekām. Galvenokārt, tā bija vibrācijas slimība, ar kuru pārsvarā slimo transportlīdzekļu vadītāji.

Saskaņā ar 2015. gadā pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku datiem arodslimnieku vidējais vecums bija 53 gadi un darba stāžs kaitīgo faktoru ietekmē – vairāk kā 24 gadi. No visiem 1 153 pirmreizēji apstiprinātajiem arodslimniekiem 68 % bija sievietes.

Saskaņā ar Paula Stradiņa klīniskās universitātes slimnīcas Aroda un radiācijas medicīnas centra datiem 2015. gadā vienam pirmreizēji apstiprinātajam arodslimniekam konstatēta vidēji 3,1 slimība (skat. 18. grafiku).

18. grafiks: Vidējā vienam pirmreizēji apstiprinātajam arodslimniekam diagnosticēto slimību skaita dinamika (2011. – 2015.)

Diagnosticētās arodslimības, galvenokārt, izraisa biomehāniskie faktori (pārmērīga fiziskā slodze, nepareizas un vienveidīgas kustības, darbs piespiedu pozā, smagumu pārvietošana, fiziskās pārslodzes u.c.) un fizikālie faktori (vibrācija, troksnis u.c.), tāpēc arodslimību ārstu komisijas ieteikumi darba devējam nodarbinātā darba apstākļu uzlabošanai visbiežāk bija:

- ✓ samazināt slodzi statiskajās pozās;
- ✓ samazināt slodzi darbā ar biežām atkārtotām, vienveidīgām kustībām;
- ✓ nodrošināt pareizu darba vietas un aprīkojuma ergonomiku.

Profesiju grupas, kurās nodarbinātajiem visbiežāk tika konstatētas arodslimības, bija:

- ✓ iekārtu un mašīnu operatori (transportlīdzekļu vadītāji, dokeri, apstrādes rūpniecības iekārtu operatori, montieri u.c.);
- ✓ kvalificēti strādnieki (santehniķi, atslēdznieki, elektriķi, kā arī konditori, šuvēji u.c.);
- ✓ speciālisti, (mediķi, skolotāji u.c.);
- ✓ pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki (pavāri, frizieri, pārdevēji u.c.);
- ✓ vienkāršajās profesijās nodarbinātie (apkopēji, sētnieki, palīgstrādnieki, iesaiņotāji, komplektētāji u.c.).

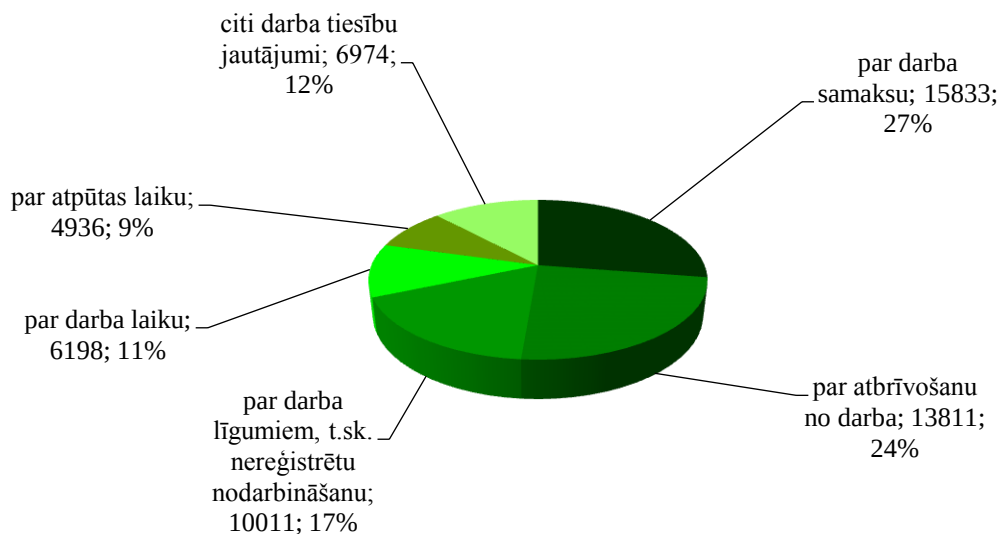
2.4.5. Konsultāciju sniegšana un sociālo dialogu organizēšana

Būtisku darbu Darba inspekcijas amatpersonas veic, konsultējot visus interesentus Darba inspekcijas birojos un Konsultatīvajā centrā apmeklētāju pieņemšanas laikā, kā arī pa Darba inspekcijas konsultatīvo tālruni un elektroniski. 2015. gada 5. februārī VID telpās (Talejas ielā 1) tika atklāts Valsts vienotais klientu apkalpošanas centrs, kurā konsultācijas darba tiesību un darba aizsardzības jautājumos sniedz arī viens Darba inspekcijas konsultants.

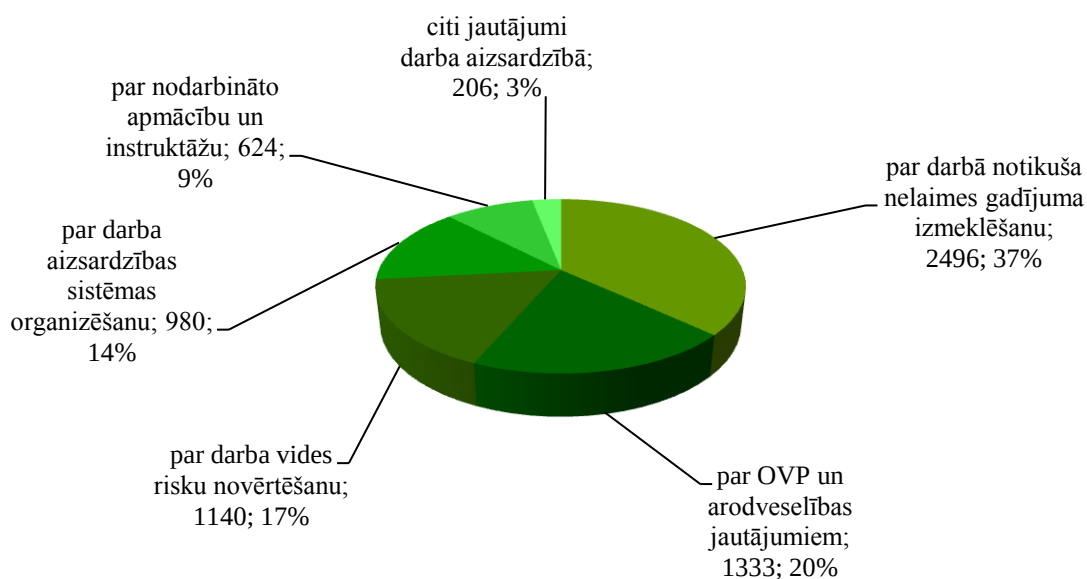
2015. gadā sniegtas konsultācijas 46 067 klientiem, no tiem 54 % bija nodarbinātie, 43 % - darba devēji un 3 % - citi interesenti.

2015. gadā, tāpat kā iepriekšējos gados, vislielākais konsultāciju skaits - 78 % - tika sniegts pa konsultatīvo tālruni, 18 % konsultāciju tika sniegtas klātienē, bet 4 % - elektroniski. 2015. gadā arvien vairāk jautājumi tika uzdoti arī Darba inspekcijas sociālo tīklu profilos, lai saņemtu atbildi ļoti ātri. Tāpēc no 2015. gada 4. ceturkšņa sākta arī šādu konsultāciju uzskaitē. Konsultācijās kopā tika sniegtas atbildes uz 64 587 jautājumiem, no tiem visvairāk

par darba tiesiskajām attiecībām – 57 763 (skat. 19. grafiku), par darba aizsardzību – 6 779 (skat. 20. grafiku) un par citiem jautājumiem – 45.

19. grafiks: 2015. gadā sniegtajās konsultācijās atbildēto jautājumu par darba tiesiskajām attiecībām skaita sadalījums

20. grafiks: 2015. gadā sniegtajās konsultācijās atbildēto jautājumu par darba aizsardzību skaita sadalījums

Darba inspekcijas sniegto konsultāciju tematiskais sadalījums liecina, ka, tāpat kā iepriekšējos gados, visvairāk interesējošie bijuši darba tiesību jautājumi. Tie bija par darba samaksu un atbrīvošanu no darba. Pēc konsultācijas par darba samaksu, galvenokārt, nodarbinātie vērsušies situācijās, ja nav izmaksāta darba samaksa nolīgtajā datumā, darba devējs nav izmaksājis darba samaksu pilnā apmērā. 2015. gada nogalē pieauga konsultāciju skaits par minimālo darba algu un vidējās izpeļņas apmēru, jo 2015. gada 24. novembrī tika pieņemti jauni MK noteikumi Nr. 656 „Noteikumi par minimālās mēneša darba algas apmēru normālā darba laika ietvaros un minimālās stundas tarifa likmes aprēķināšanu”, kuri stājās spēkā 2016. gada 1. janvārī. Jautājumi par atbrīvošanu no darba nereti bija saistīti ar galīgā aprēķina izmaksu (izbeidzot darba tiesiskās attiecības darba devējs nav izmaksājis darba samaksu un kompensāciju par neizmantoto ikgadējo apmaksāto atvaļinājumu u.c.).

Konsultācijas darba aizsardzības jomā visvairāk sniegtas par to, kā rīkoties, ja uzņēmumā noticis nelaimes gadījums darbā (par apstākļu un pazīmju kopumu, pēc kuriem nosaka, vai tas patiešām ir nelaimes gadījums darbā, vai tikai negadījums; kā sākt darbā notikuša nelaimes gadījuma izmeklēšanu u.c.), kā arī skaidrojoša un precizējoša informācija par dažādām OVP veikšanas niansēm (vai sezonas darbos nodarbinātajiem nepieciešams veikt OVP u.c.).

2015. gadā tika sniegtas arī konsultācijas un skaidrojumi, kā lietot portālā www.latvija.lv pieejamos Darba inspekcijas e-pakalpojumus.

Saskaņā ar Valsts darba inspekcijas likumu viens no Darba inspekcijas uzdevumiem ir veicināt sociālo dialogu un veikt pasākumus, lai sekmētu domstarpību novēršanu starp darba devēju un nodarbinātajiem, nepieciešamības gadījumā pieaicinot darbinieku pārstāvjus. Darba inspekcija, saskaroties ar sarežģītām un grūti risināmām konfliktsituācijām uzņēmumos, aicināja puses tās risināt trīspusējā sociālā dialoga ietvaros.

2015. gadā Darba inspekcija organizēja 2 sociālos dialogus. Viens no sociālajiem dialogiem bija par darba tiesisko attiecību pārtraukšanas procedūru, bet otrs – par efektīvu apmācību sistēmu uzņēmumā, lai nodarbinātie zinātu, ko darīt ārkārtas situācijās, un prastu tādus gadījumus arī atbilstoši rīkoties. Abu sociālo dialogu rezultātā pieņemtie lēmumi tiek pildīti.

2.4.6. Rūpniecisko avāriju riska uzņēmumu uzraudzība

Saskaņā ar Ķīmisko vielu likumu un MK 19.07.2005. noteikumiem Nr.532 „Noteikumi par rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtību un riska samazināšanas pasākumiem” Darba inspekcijas amatpersonas 2015. gadā piedalījās rūpniecisko avāriju riska uzņēmumu objektu apsekošanā un šo uzņēmumu sagatavoto dokumentu (drošības pārskatu, rūpniecisko avāriju novēršanas programmu) izvērtēšanā. Darba inspekcijas amatpersonas uzņēmumus pārbaudīja Valsts darba inspekcijas likumā noteiktās kompetences ietvaros.

Pārbaudes tika veiktas saskaņā ar Valsts vides dienesta Uzraudzības departamenta direktora apstiprināto 2015. gada Inspekcijas programmu (skat. 7. tabulu).

7. tabula: Paaugstinātas bīstamības objektu pārbaudes 2015. gadā
(sadalījums pa reģioniem un bīstamā parametra)

RVDI	naftas produkti	gāze	minerāl-mēslojums	ķīmiskās vielas	kopā
Rīga	8	1	2	3	14
Zemgale	3	1	2	2	8
Kurzeme	7	1		5	13
Vidzeme	1	2		1	4
Latgale	1	2			3
kopā	20	7	4	11	42

Pārbaužu rezultātā tika izsniegti 18 rīkojumi konstatēto pārkāpumu novēršanai.

2015. gadā Darba inspekcijas amatpersonas savas kompetences ietvaros izskatīja un sniedza komentārus par 10 drošības pārskatiem un 13 rūpniecisko avāriju novēršanas programmām, ko uzņēmumi iesniedza Vides pārraudzības valsts birojam, kā arī piedalījās 16 Vides pārraudzības valsts biroja riska izvērtējuma komisijas sēdēs.

2.4.7. Streiku norises uzraudzība

Atbilstoši Streiku likumam Streika komitejai ne vēlāk kā septiņas dienas pirms streika uzsākšanas Darba inspekcijā ir jāiesniedz streika pieteikums. 2015. gada 19. novembrī Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrība (LIZDA) iesniedza Darba inspekcijā pieteikumu par vienas dienas brīdinājuma streika rīkošanu 2015. gada 27. novembrī. Kā iespējamais streikotāju skaits streika pieteikumā bija norādīti 22 360 izglītības iestādēs strādājošo. Streikošanas iemesls bija Izglītības un zinātnes ministrijas izstrādātās un īstenotās reformas, kuras nav pārdomātas, pārrunātas ar sociālajiem partneriem, nav orientētas uz kvalitātes paaugstināšanu ilgtermiņā un nenodrošina vienlīdzīgas iespējas izglītības nozarē strādājošajiem, kā arī nepietiekams plānotais finansējums izglītībai 2016. gada valsts budžeta projektā. Streikotāji prasīja pilveidot jauno pedagogu darba samaksas modeli, ņemot vērā LIZDA priekšlikumus, un paaugstināt zinātnes un augstākās izglītības darbinieku darba samaksu.

2.5. Valsts darba inspekcijas vadības un darbības uzlabošanas sistēmas efektīvas darbības nodrošināšanai

2.5.1. Iekšējā kontrole

Lai uzlabotu Darba inspekcijas darbības efektivitāti un kvalitāti, 2015. gadā tika veiktas 3 pārbaudes, kuru mērķis bija pārlicināties un novērtēt, cik efektīvi darbojas iekšējās kontroles mehānismi Darba inspekcijas un RVDI struktūrvienībās, nodrošinot optimālu inspektoru darba plānošanu un konstruktīvu apsekojumu veikšanu uzņēmumos, kā arī kvalitatīvu darba dokumentācijas nodrošināšanu RVDI un precīzu elektronisko datu ievadi IS. Tāpat tika pārbaudīta Darba inspekcijas Konsultatīvā centra amatpersonu metodiski pamatotā rīcība klientu konsultēšanā un sniegto konsultāciju reģistrācijā. 2015. gadā tika veikta arī Darba inspekcijas amatpersonu īstenoto pretkorupcijas pasākumu sistematizācija un analīze. Visu 3 pārbažu rezultātā Darba inspekcijas un RVDI vadībai tika sniegti 29 ieteikumi procesu un procedūru pilnveidošanai.

Vienlaicīgi tika koordinēta atbildīgo amatpersonu darbība saistībā ar ikgadējo Darba inspekcijas risku reģistrā definēto riska faktoru izvērtēšanu. Sistematizējot izvērtētos datus pēc to ietekmes uz Darba inspekcijas procesiem un iestāšanās varbūtības, tika konstatēts, ka 2015. gadā, salīdzinot ar 2014. gadu, par 63 % samazinājies augsta un vidēji augsta riska faktoru skaits.

2.5.2. Amatpersonu apmācība

Nodarbināto apmācība ir viens no būtiskākajiem faktoriem, kas ietekmē gan Darba inspekcijas darbības un sniegto pakalpojumu kvalitāti un efektivitāti kopumā, gan nodarbināto individuālo profesionālo izaugsmi. Darba inspekcija organizē apmācības gan jaunpieņemtajām amatpersonām, gan jau pieredzējušiem inspektoriem.

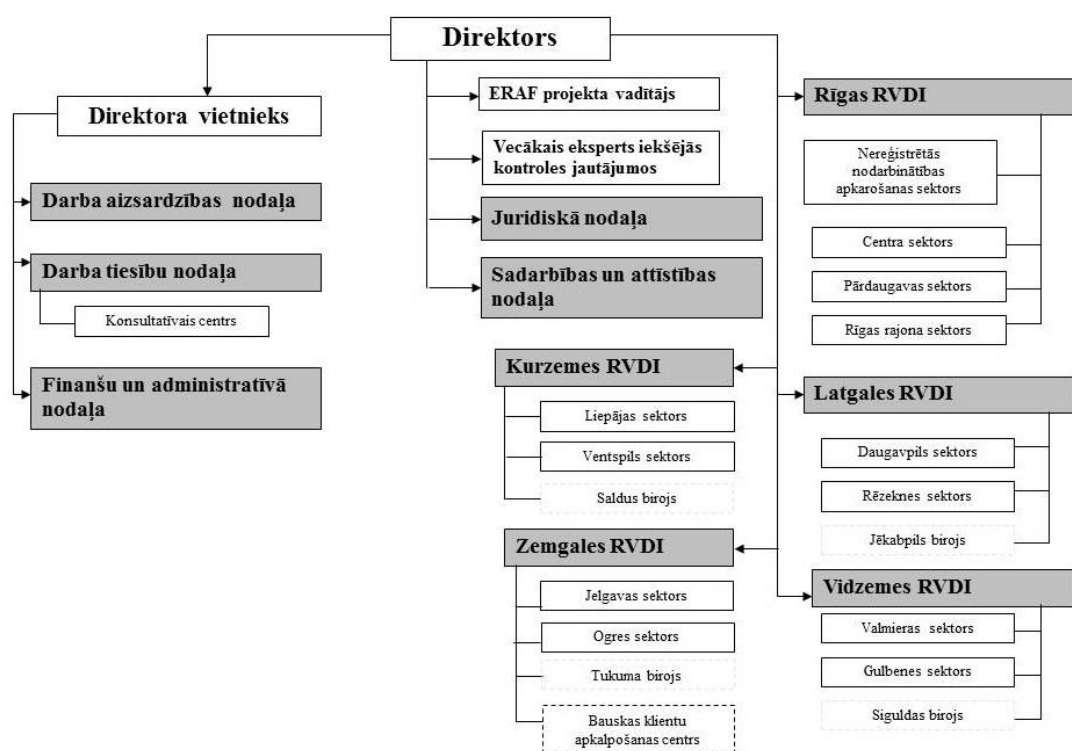
Darba inspekcijas jauno inspektoru apmācības mērķis ir nodrošināt vispārējo pamatapmācību (A modulis). 2015. gadā A moduļa 1. un 2. nedēļas apmācības tika organizētas divas reizes, kurās mācījās kopā 83 jaunpieņemtie inspektori. Mācību programmā tika iekļauta informācija par Darba inspekcijas misiju un vīziju, darba aizsardzības stratēģiju, Darba aizsardzības likumu un ar to saistītajiem normatīvajiem aktiem, darba tiesību sistēmu, datu ievadišanu Darba inspekcijas IS un IS datu bāžu pielietojumu, administratīvo procesu iestādē, dokumentu noformēšanu, kā arī efektīvu komunikāciju ar klientiem un žurnālistiem u.c. Apmācības īstenoja Darba inspekcijas pārvaldes nodaļu speciālisti, pārstāvji no LM un citām valsts pārvaldes iestādēm.

2015. gadā C moduļa (apmācība nodarbināto profesionālo, sociālo un metodisko kompetenču apgūšanai, saglabāšanai, pilnveidošanai, kā arī kvalifikācijas paaugstināšanai) ietvaros tika organizēts seminārs par darba drošības aktualitātēm darbos ar elektroietaismēm, kurā tika izglītotas 73 amatpersonas.

2015. gadā Darba inspekcijas amatpersonas apmeklēja bezmaksas seminārus Valsts administrācijas skolā (par interešu konflikta novēršana, administratīvo slogu un administratīvo izmaksu aprēķināšanu u.c.) un RSU DDVVI (par ķīmisko darba vides riska faktoru novērtēšanu, drošu darbu ar azbestu u.c.), kā arī LM organizētos seminārus (par starptautiskā finansējuma piesaistes iespējām labklājības nozares politikas ieviešanai, par ārējo normatīvo aktu projektu izstrādi u.c.).

2.5.3. Strukturālās reformas

Darba inspekcijas struktūru veido Darba inspekcijas pārvalde un piecas RVDI (skat. 1. attēlu).

1. attēls: Darba inspekcijas struktūra

2015. gadā Darba inspekcijā tika veiktas strukturālas izmaiņas, lai optimāli izmantotu personālrесурсus un nodrošinātu koordinētu un efektīvu Zemgales reģionālās Darba inspekcijas darbību. 2015. gadā 3. augustā darbu sāka Bauskas klientu apkalpošanas centrs, kas tika izveidots, lai Darba inspekcija būtu iespējami labāk sasniedzama nodarbinātajiem, darba devējiem un citiem interesentiem.

3. Personāls

2015. gadā Darba inspekcijā bija 184 amata vietas un vidēji 179,54 darba slodzes. Faktiskais vidējais nodarbināto skaits – 175, no tiem 149 bija valsts civildienesta ierēdņi un 26 darbinieki.

8. tabula: 2015. gadā Darba inspekcijā strādājošo darbinieku un ierēdņu skaita sadalījums pēc dzimuma un vecuma

Vecuma grupa	Sievietes	Vīrieši
līdz 20 gadiem	0	0
20 – 29 gadi	34	3
30 – 39 gadi	50	11
40 – 49 gadi	25	9
50 – 59 gadi	16	9
60 – 69 gadi	11	5
70 gadi un vairāk	1	1

Darba inspekcijas personāla mainības līmenis 2015. gadā bija 35 % un vidējais vakanču skaits – 15. 2015. gadā Darba inspekcijā kopā pieņemti 28 darbinieki, bet atbrīvoti 33 darbinieki. Vislielākā darbinieku mainība bija Rīgas RVDI, kurā pieņemti 12 darbinieki, bet atbrīvoti 13. Darba inspekcijā 61 % darbinieku strādā vairāk kā trīs gadus, kas ļauj nodrošināt zināšanu un labās prakses pārmantošanu. 95 % nodarbināto ir augstākā izglītība.

4. Komunikācija ar sabiedrību

4.1. Sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi

Nozīmīgs Darba inspekcijas darbības virziens ir sabiedrības informēšana. Turklāt būtiski ir komunicēt ar sabiedrību, izmantojot mūsdienīgus saziņas līdzekļus, kādi ir sociālie tīkli un internets. Tas ļauj ne tikai ātri un nepastarpināti sasniegt ziņu gala adresātu, bet nodrošina arī tūlītēju atgriezenisko saiti, ir efektīvi un izmantojami bez maksas.

2015. gadā Darba inspekcijas uzturētā mājaslapa www.stradavesels.lv tika aktīvi papildināta gan ar dažādiem informatīvajiem materiāliem, gan jauniem rīkiem, gan jaunām funkcionālām iespējām. Būtiski tika uzlabota atlase pēc atslēgas vārdiem, kas tagad ļauj vieglāk atrast interesējošos informatīvi skaidrojošos materiālus. Riska spēlē „Atpazīsti bīstamību” tika pievienota iespēja atlasīt fotogrāfijas pēc tēmām. Tāpat tika uzsākta jauna zināšanu pārbaudes rīka “Lineāls” izstrāde, kas tika publiskots 2016. gada sākumā. Sadaļā “Kalendārs” tika pievienota iespēja automātiski reģistrēties pasākumiem. Līdzīgi kā 2014. gadā mājaslapas saturs tika pastāvīgi aktualizēts un papildināts sadarbībā ar RSU DDVVI. 2015. gadā mājaslapai www.stradavesels.lv kopā bija 75 679 skatījumi, 23 820 apmeklētāji, bet vidējais mājaslapā pavadītais laiks 3:10 minūtes.

2015. gadā Darba inspekcija turpināja uzturēt un ievietot aktuālo informāciju:

- ✓ mājaslapā www.vdi.gov.lv;
- ✓ Eiropas darba drošības un veselības aizsardzības aģenrūras Latvijas kontaktpunkta mājaslapā www.osha.lv;
- ✓ Darba inspekcijas Facebook profilā, kuram 2015. gadā kopā bija 1 090 sekotāju;
- ✓ Twitter kontā @darbainspekcija, kuram 2015. gadā kopā bija 981 sekotājs un 2 712 tvīti (2014. gadā – 781 sekotājs un 1 976 tvīti);
- ✓ Twitter kontā @darbaizsardziba kuram 2015. gadā kopā bija 818 sekotāji un 6 499 tvīti (2014. gadā – 675 sekotāji un 4 899 tvīti);
- ✓ Darba inspekcijas Youtube kanālā;
- ✓ Darba inspekcijas Slideshare kontā.

2015. gadā īpaša vērība tika pievērsta infografiku izveidei, kuras mērķis bija panākt, lai sniegtā informācija par darba tiesību un darba aizsardzības jautājumiem un Darba inspekcijas aktualitātēm būtu arī vizuāla, tātad vieglāk uztverama un saprotama. Infografikas tika ievietotas Darba inspekcijas sociālo tīklu profilos.

2015. gadā ievērojami pieauga iedzīvotāju aktivitāte sociālajos tīklos, arvien vairāk cilvēku uzdeva sev neskaidros jautājumus par darba tiesībām un darba aizsardzību, iesaistījās diskusijās, sūtīja foto, lai ziņotu par bīstamām situācijām u.c. Tāpat ikviens varēja nosūtīt savus jautājumus darba tiesībās un darba aizsardzībā uz vienoto Darba inspekcijas e-pasta adresi info@vdi.gov.lv, lai saņemtu konsultāciju vai skaidrojumu.

4.2. Sadarbība ar nevalstisko sektoru

Darba inspekcija sadarbojas ar dažādu nozaru asociācijām, lai Darba inspekcijas veiktā uzņēmumu uzraudzība būtu efektīvāka un tiktu meklēti un atrasti patiesi veiksmīgi risinājumi jau konkrētās nozares līmenī identificētām problēmām darba tiesību un darba aizsardzības jomā.

2015. gada 21. janvārī Darba inspekcija un Darba aizsardzības kompetento institūciju biedrība noslēdza sadarbības līgumu, kura mērķis ir:

- ✓ uzlabot komunikāciju starp Darba inspekciju un vadošajiem darba aizsardzības nozares pārstāvjiem;
- ✓ stiprināt kvalitātes rādītājus darba aizsardzības pakalpojumu sfērā;
- ✓ veicināt inovatīvo ideju un labas prakses apmaiņas procesus, lai paaugstinātu preventīvo pasākumu efektivitāti;

- ✓ abpusēji uzlabot savas darbības procesus, kas vērsti uz veikto funkciju kvalitātes paaugstināšanu;
- ✓ veicināt darba drošības kultūras līmeņa paaugstināšanu.

2015. gadā Darba inspekcija turpināja sadarbību ar citu nozaru asociācijām noslēgto līgumu ietvaros. Īpaši jāuzsver, ka saistībā ar neregistrētās nodarbinātības samazināšanas politikas īstenošanu Darba inspekcijai ir izveidojusies ciešāka sadarbība ar Latvijas Būvnieku asociāciju. Darba inspekcijas amatpersonas tikās ar Latvijas Būvnieku asociācijas prezidentu un diskutēja par iespējamo elektronisko identifikācijas karšu ieviešanu būvniecībā nodarbinātajiem. Gan Darba inspekcija, gan Latvijas Būvnieku asociācija pozitīvi vērtē minētās iniciatīvas lietderību, tāpēc Darba inspekcija ir gatava to atbalstīt, piedaloties tālākā apspriešanā un konceptuālo dokumentu sagatavošanā.

Darba inspekcijas darbā būtiska loma ir sadarbībai ar sociālajiem partneriem. Darba inspekcija Latvijā nodrošina Aģentūras Kontaktpunkta darbību, savukārt, informācijas apriti organizē Informācijas padome, kurā ietilpst darba drošības un nodarbināto veselības aizsardzības jomās kompetenti pārstāvji no LM, Darba inspekcijas, LBAS, LDDK, kā arī RSU DDVVI. 2015. gadā notika 2 Informācijas padomes sanāksmes. Informācijas padomes darbības mērķis ir nodrošināt ES un Latvijas darba drošības un nodarbināto veselības aizsardzības stratēģijām un sabiedrības interesēm atbilstošas informācijas apriti Latvijā. Darba inspekcijas sociālie partneri – LBAS un LDDK – Informācijas padomē darbojas, lai nodrošinātu sabiedrību ar informāciju par Aģentūras īstenošajām aktivitātēm darba drošības un veselības aizsardzības jomā. Tādējādi par minētajiem jautājumiem tiek nodrošināta informācijas aprite starp Darba inspekcijas primārajām mērķauditorijām – nodarbinātajiem un darba devējiem.

Darba inspekcijai jau vairāku gadu garumā ir izveidojusies veiksmīga sadarbība ar Korporatīvās ilgtspējas un atbildības institūtu, gan kopīgi informējot par aktuāliem nozares jautājumiem, gan organizējot seminārus, īpaši par labās prakses piemēriem uzņēmumos.

2015. gadā Darba inspekcija uzsāka sadarbību ar Latvijas Cilvēktiesību centru saistībā ar jauno inspektoru apmācību, kuras tēmu loks tika paplašināts ar jautājumiem par cilvēktirdzniecību.

5. Plāni 2016. gadam

2016. gadā Darba inspekcijas prioritātes ir:

- ✓ darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jomas uzraudzības un kontroles pilnveidošana, tajā skaitā mērķtiecīgu preventīvo darbību attīstība, lai panāktu neregistrētās nodarbinātības samazināšanos un letālo nelaimes gadījumu darbā un to nelaimes gadījumu darbā, kuru rezultātā cietušajam radušies smagi veselības traucējumi, skaita samazināšanos;
- ✓ darbības kapacitātes celšana un cilvēkresursu attīstība;
- ✓ sniegto pakalpojumu pilnveidošana un iekļaušana elektroniskās informācijas aprītē.

2016. gadā Darba inspekcija īstenoš budžeta programmas „Darba apstākļu uzlabošana” (21.00.00) apakšprogrammā „Darba tiesisko attiecību un darba apstākļu kontrole un uzraudzība” (21.01.00) noteiktos politikas un darbības rezultātīvos rādītājus:

- ✓ 2016. gadā kopā veicamais uzņēmumu apsekojumu skaits – 10 000;
- ✓ apsekojumu skaits uzņēmumos, kuru darbībā ir paaugstināts neregistrētās nodarbinātības risks – 3 000, no tiem vismaz 25 % apsekojumu ir rezultatīvi;
- ✓ atkārtoto apsekojumu īpatsvars uzņēmumos, kuros konstatēts paaugstināts neregistrētās nodarbinātības risks – 10 %;
- ✓ preventīvo apsekojumu darba aizsardzībā skaits – 2 100, no tiem 600 apsekojumi tiks veikti 4 tematisko pārbaužu ietvaros;
- ✓ atkārtoto apsekojumu īpatsvars uzņēmumos, kuros ir konstatēti pārkāpumi – 5 %;
- ✓ uzņēmumos novērsto darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības pārkāpumu skaita īpatsvars no visiem Darba inspekcijas konstatētajiem pārkāpumiem darba tiesībās un darba aizsardzībā – 72 %;
- ✓ 1 ES ikgadējā sabiedrības informēšanas kampaņa par drošiem darba apstākļiem (200 izglītotas personas);
- ✓ sabiedrības izglītošanas pasākumos par aktuāliem darba aizsardzības un darba tiesību jautājumiem (semināri, konferences, diskusijas u.c.) izglītotas 600 personas;
- ✓ 1 300 publicitātes pasākumi par aktuāliem darba aizsardzības un darba tiesību jautājumiem, t.sk. neregistrēto nodarbinātību (preses relīzes, preses brīfingi, publikācijas drukātajos un elektroniskajos medijos, intervijas TV un radio).

**Valsts darba inspekcijas pārskats – analīze par notikušajiem nelaimes
gadījumiem darbā 2015. gadā**

1.	Reģistrētos nelaimes gadījumos cietušo skaita sadalījums pa RVDI						
	Reģionālā Valsts darba inspekcija	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2014	2015	2014	2015	2014	2015
	Rīgas RVDI	816	758	88	69	17	8
	Kurzemes RVDI	209	207	26	14	5	4
	Latgales RVDI	181	190	32	25	5	4
	Vidzemes RVDI	247	248	30	27	7	3
	Zemgales RVDI	313	324	38	31	7	7
	kopā	1766	1727	214	166	41	26

2.	Nelaimes gadījumos cietušo skaita sadalījums pēc nozarēm						
	Nozares	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2014	2015	2014	2015	2014	2015
A	Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	71	75	18	12	5	6
01	Augkopība un lopkopība, medniecība un saistītas palīgdarbības	40	46	9	6	2	1
02	Mežsaimniecība un mežizstrāde	30	28	9	6	3	5
03	Zivsaimniecība	1	1	0	0	0	0
B	Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	5	9	2	1	0	1
08	Pārējā ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	4	9	2	1	0	1
09	Ar ieguves rūpniecību saistītās palīgdarbības	1	0	0	0	0	0
C	Apstrādes rūpniecība	548	514	56	42	6	6
10	Pārtikas produktu ražošana	89	90	8	8	1	0
11	Dzērienu ražošana	10	6	0	0	0	0
13	Tekstilizstrādājumu ražošana	6	1	1	0	0	0
14	Apģērbu ražošana	15	10	1	0	0	0
15	Ādas un ādas izstrādājumu ražošana	0	1	0	0	0	1
16	Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana	197	188	22	18	2	3
17	Papīra un papīra izstrādājumu ražošana	4	4	1	1	0	0
18	Poligrāfija un ierakstu reproducēšana	2	6	1	0	0	0
19	Koksa un naftas pārstrādes produktu ražošana	1	2	0	0	0	0
20	Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošana	4	5	2	0	0	0
21	Farmaceutisko pamatvielu un farmaceitisko preparātu ražošana	5	8	2	0	0	0
22	Gumijas un plastmasas izstrādājumu ražošana	6	11	0	1	0	0
23	Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana	39	52	3	4	0	0
24	Metālu ražošana	4	8	0	1	1	1
25	Gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas	91	66	10	4	1	0
26	Datoru, elektronisko un optisko iekārtu ražošana	0	4	0	0	0	0
27	Elektrisko iekārtu ražošana	6	2	0	0	0	0

28	Citur neklasificētu iekārtu, mehānismu un darba mašīnu ražošana	13	7	1	0	0	1
29	Automobiļu, piekabju un puspiekabju ražošana	6	2	0	0	0	0
30	Citu transportlīdzekļu ražošana	7	6	1	1	0	0
31	Mēbeļu ražošana	25	22	1	3	0	0
32	Cita veida ražošana	1	6	0	0	0	0
33	Iekārtu un ierīču remonts un uzstādīšana	17	7	2	1	1	0
D	Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	23	18	4	3	3	1
35	Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	23	18	4	3	3	1
E	Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija	20	30	6	8	0	0
36	Ūdens ieguve, attīrīšana un apgāde	3	5	0	1	0	0
37	Notekūdeņu savākšana un attīrīšana	0	2	0	1	0	0
38	Atkritumu savākšana, apstrāde un izvietošana; materiālu pārstrāde	16	20	5	5	0	0
39	Sanitārija un citi atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumi	1	3	1	1	0	0
F	Būvniecība	151	148	42	28	5	2
41	Ēku būvniecība	53	48	19	9	1	2
42	Inženierbūvniecība	46	46	13	5	1	0
43	Specializētie būvdarbi	52	54	10	14	3	0
G	Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts	222	238	14	10	3	0
45	Automobiļu un motociklu vairumtirdzniecība, mazumtirdzniecība un remonts	10	7	0	0	1	0
46	Vairumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	35	46	4	5	1	0
47	Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	177	185	10	5	1	0
H	Transports un uzglabāšana	251	228	35	24	10	8
49	Sauszemes transports un cauruļvadu transports	135	128	22	16	9	4
50	Ūdens transports	4	2	1	0	0	0
51	Gaisa transports	5	10	0	0	0	0
52	Uzglabāšanas un transporta palīgdarbības	78	60	9	6	1	4
53	Pasta un kurjeru darbība	29	28	3	2	0	0
I	Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	43	33	1	3	0	0
55	Izmitināšana	16	10	0	2	0	0
56	Ēdināšanas pakalpojumi	27	23	1	1	0	0
J	Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	10	8	1	0	0	0
58	Izdevējdarbība	2	1	0	0	0	0
59	Kinofilmu, video filmu, televīzijas programmu un skaņu ierakstu producēšana	1	0	0	0	0	0
60	Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	1	3	0	0	0	0
61	Telekomunikācija	1	3	0	0	0	0
62	Datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītas darbības	2	0	1	0	0	0
63	Informācijas pakalpojumi	3	1	0	0	0	0
K	Finanšu un apdrošināšanas darbības	9	4	0	0	2	0
64	Finanšu pakalpojumu darbības, izņemot apdrošināšanu un pensiju uzkrāšanu	6	3	0	0	1	0

65	Apdrošināšana, pārāpdrošināšana un pensiju uzkrāšana, izņemot obligāto sociālo apdrošināšanu	2	1	0	0	1	0
66	Finanšu pakalpojumus un apdrošināšanas darbības papildinošas darbības	1	0	0	0	0	0
L	Operācijas ar nekustamo īpašumu	27	24	2	3	2	0
68	Operācijas ar nekustamo īpašumu	27	24	2	3	2	0
M	Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	15	19	2	3	1	0
70	Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībzinībās	3	0	0	0	0	0
71	Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi; tehniskā pārbaude un analīze	4	6	1	1	0	0
72	Zinātniskās pētniecības darbs	2	5	1	0	0	0
73	Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	0	2	0	2	0	0
74	Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	6	5	0	0	1	0
75	Veterinārie pakalpojumi	0	1	0	0	0	0
N	Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	58	56	8	3	2	2
77	Iznomāšana un ekspluatācijas līzings	4	3	0	0	1	0
78	Darbspēka meklēšana un nodrošināšana ar personālu	4	3	0	0	0	1
79	Ceļojumu biroju, tūrisma operatoru rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistīti pasākumi	0	1	0	0	0	0
80	Apsardzes pakalpojumi un izmeklēšana	28	35	2	3	1	1
81	Būvniecības un ainavu arhitektu pakalpojumi	21	13	6	0	0	0
82	Biroju administratīvās darbības un citas uzņēmumu palīgdarbības	1	1	0	0	0	0
O	Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	152	121	8	12	2	0
84	Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	152	121	8	12	2	0
P	Izglītība	39	50	8	11	0	0
85	Izglītība	39	50	8	11	0	0
Q	Veselība un sociālā aprūpe	96	116	4	1	0	0
86	Veselības aizsardzība	70	95	4	1	0	0
87	Sociālā aprūpe ar izmitināšanu	20	9	0	0	0	0
88	Sociālā aprūpe bez izmitināšanas	6	12	0	0	0	0
R	Māksla, izklaide un atpūta	16	24	2	1	0	0
90	Radošas, mākslinieciskas un izklaides darbības	8	13	0	1	0	0
91	Bibliotēku, arhīvu, muzeju un citu kultūras iestāžu darbība	5	2	0	0	0	0
92	Azartspēles un derības	1	5	1	0	0	0
93	Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība	2	4	1	0	0	0
S	Citi pakalpojumi	10	12	1	1	0	0
94	Sabiedrisko, politisko un citu organizāciju darbība	4	3	1	0	0	0
96	Pārējo individuālo pakalpojumu sniegšana	6	9	0	1	0	0
	kopā	1766	1727	214	166	41	26

3.	Nelaiimes gadījumu sadalījums pēc uzņēmumu grupām						
	Uzņēmumu grupas	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2014	2015	2014	2015	2014	2015
	līdz 5 strādājošiem	61	53	18	16	6	5
	no 6 līdz 49 strādājošiem	295	278	60	41	12	7
	no 50 līdz 249 strādājošiem	498	426	69	54	16	7
	no 250 līdz 499 strādājošiem	239	230	18	15	2	3
	500 strādājošie un vairāk	673	740	49	40	5	4
	kopā	1766	1727	214	166	41	26

4.	Nelaiimes gadījumos cietušo skaita sadalījums pēc profesijām						
	Profesijas	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2014	2015	2014	2015	2014	2015
1	VADĪTĀJI	42	37	6	5	3	1
1.1	Likumdevēji, amatpersonas un vadītāji	6	11	0	2	1	1
1.2	Administratīvie vadītāji un komercdirektori	8	9	2	0	1	0
1.3	Ražošanas un specializēto pakalpojumu jomas vadītāji	27	16	4	3	1	0
1.4	Viesmīlības, ēdināšanas, tirdzniecības un citu pakalpojumu jomas vadītāji	1	1	0	0	0	0
2	VECĀKIE SPECIĀLISTI	108	126	8	15	0	0
2.1	Zinātnes un inženierzinātņu jomas vecākie speciālisti	9	15	1	2	0	0
2.2	Veselības aprūpes jomas vecākie speciālisti	25	29	0	1	0	0
2.3	Izglītības jomas vecākie speciālisti	26	36	3	9	0	0
2.4	Komercdarbības un pārvaldes (administrācijas) vecākie speciālisti	25	30	3	3	0	0
2.5	Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju jomas vecākie speciālisti	3	3	1	0	0	0
2.6	Juridisko, sociālo un kultūraslietu vecākie speciālisti	20	13	0	0	0	0
3	SPECIĀLISTI	148	137	16	11	3	0
3.1	Zinātnes un inženierzinātņu speciālisti	46	41	7	6	1	0
3.2	Veselības aprūpes jomas speciālisti	23	32	4	0	0	0
3.3	Komercdarbības un pārvaldes (administrācijas) speciālisti	64	46	4	5	2	0
3.4	Juridisko, sociālo un kultūras lietu un tām radniecīgo lietu speciālisti	12	14	0	0	0	0
3.5	Informācijas tehnoloģiju jomas speciālisti	3	4	1	0	0	0
4	KALPOTĀJI	91	74	8	4	1	1
4.1	Iestāžu kalpotāji un kancelejas tehnikas operatori	2	1	0	0	0	0
4.2	Klientu apkalpotāji	22	17	1	1	1	0
4.3	Uzskaites un materiālo vērtību reģistrēšanas darbinieki	38	32	5	1	0	1
4.4	Citi kalpotāji	29	24	2	2	0	0
5	PAKALPOJUMU UN TIRDZNIECĪBAS DARBINIEKI	209	217	8	8	2	2
5.1	Individuālo pakalpojumu jomas darbinieki	59	57	2	1	0	0
5.2	Tirdzniecības darbinieki	69	88	2	2	0	0
5.3	Individuālās aprūpes darbinieki	29	31	0	3	0	0
5.4	Apsardzes pakalpojumu jomas darbinieki	52	41	4	2	2	2

6	KVALIFICĒTI LAUKSAIMNIECĪBAS, MEŽSAIMNIECĪBAS UN ZIVSAIMNIECĪBAS DARBINIEKI	31	33	7	5	3	3
6.1	Kvalificēti tirgus lauksaimniecības darbinieki	12	14	1	1	1	0
6.2	Kvalificēti tirgus mežsaimniecības, zivsaimniecības un medību saimniecības darbinieki	19	19	6	4	2	3
7	KVALIFICĒTI STRĀDNIEKI UN AMATNIEKI	427	399	56	41	11	6
7.1	Būvnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki (izņemot elektrikus)	105	91	22	10	4	3
7.2	Metālapstrādes, mašīnbūves un tām radniecīgu jomu strādnieki	146	137	15	12	4	1
7.3	Amatnieki un iespieddarbu strādnieki	4	4	1	0	0	0
7.4	Elektrisko un elektronisko iekārtu strādnieki	43	39	8	7	3	0
7.5	Pārtikas produktu pārstrādes un kokapstrādes strādnieki, apģērbu izgatavošanas un citi amatnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki	129	128	10	12	0	2
8	IEKĀRTU UN MAŠĪNU OPERATORI UN IZSTRĀDĀJUMU MONTIERI	357	326	54	39	16	9
8.1	Rūpniecisko iekārtu operatori	134	126	15	7	1	2
8.2	Montieri	13	19	2	1	0	0
8.3	Pašgājēju mašīnu un iekārtu vadītāji un celšanas mašīnu un iekārtu operatori	210	181	37	31	15	7
9	VIENKĀRŠĀS PROFESIJAS	353	378	51	38	2	4
9.1	Apkopēji un palīgi mājas darbos	34	54	5	4	0	0
9.2	Lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības strādnieki	18	16	6	1	0	1
9.3	Raktuvju, būvniecības, ražošanas un transporta strādnieki	245	240	36	28	2	2
9.4	Pārtikas produktu sagatavošanas strādnieki	11	17	1	1	0	0
9.5	Ielu strādnieki un ielu pārdevēji	1	0	0	0	0	0
9.6	Atkritumu savācēji un citu viekāršo profesiju strādnieki	44	51	3	4	0	1
	kopā	1766	1727	214	166	41	26

5.	Nelaiemes gadījumos cietušo skaita sadalījums pēc to instruēšanas						
	Ievadinstruktaža	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2014	2015	2014	2015	2014	2015
	veikta	1708	1666	202	152	31	20
	nav veikta	58	61	12	14	10	6
	kopā	1766	1727	214	166	41	26
	Instruktaža darba vietā	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2014	2015	2014	2015	2014	2015
	veikta	1736	1704	207	156	32	21
	nav veikta	30	23	7	10	9	5
	nav nepieciešama	0	0	0	0	0	0
	kopā	1766	1727	214	166	41	26

6.	Nelaiimes gadījumos cietušo skaita sadalījums pēc darba stāža amatā, kuru izpildot noticis nelaiimes gadījums						
	Darba stažs	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2014	2015	2014	2015	2014	2015
	līdz 1 gadam	640	606	74	67	15	9
	no 1 līdz 3 gadiem	539	465	62	41	17	10
	no 4 līdz 10 gadiem	395	443	47	32	6	5
	no 11 līdz 15 gadiem	103	102	16	15	1	1
	no 16 līdz 20 gadiem	47	57	7	8	2	0
	virs 20 gadiem	42	54	8	3	0	1
	kopā	1766	1727	214	166	41	26

7.	Nelaiimes gadījumos cietušo skaita sadalījums pēc dzimuma						
	Dzimums	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2014	2015	2014	2015	2014	2015
	Sievietes	574	625	48	43	3	2
	Vīrieši	1192	1102	166	123	38	24
	kopā	1766	1727	214	166	41	26

8.	Nelaiimes gadījumos cietušo skaita sadalījums pēc vecuma						
	Vecums	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2014	2015	2014	2015	2014	2015
	līdz 18 gadiem	5	5	0	0	0	0
	no 18 līdz 24 gadiem	248	243	15	17	2	2
	no 25 līdz 34 gadiem	416	418	28	28	7	2
	no 35 līdz 44 gadiem	325	316	39	33	9	5
	no 45 līdz 54 gadiem	394	362	58	33	11	10
	no 55 līdz 64 gadiem	328	328	62	43	11	7
	virs 65 gadiem	50	55	12	12	1	0
	kopā	1766	1727	214	166	41	26

9.	Nelaiimes gadījumos cietušo skaits pa mēnešiem						
	Mēnesis	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2014	2015	2014	2015	2014	2015
	janvāris	154	150	20	14	6	2
	februāris	114	155	17	18	1	4
	marts	155	149	19	12	5	1
	aprīlis	128	130	15	14	5	2
	maijs	141	141	22	17	3	5
	jūnijs	133	138	17	12	1	0
	jūlijs	165	148	15	16	3	2
	augusts	153	133	18	8	2	2
	septembris	180	165	18	24	3	1

oktobris	150	141	19	6	4	3
novembris	157	144	20	12	6	2
decembris	136	133	14	13	2	2
kopā	1766	1727	214	166	41	26

10.	Nelaiemes gadījumu skaita sadalījums pēc nelaiemes gadījuma cēloņiem						
	Nelaiemes gadījumu cēloņi	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2014	2015	2014	2015	2014	2015
1	Neapmierinoši apstākļi darba vietā	117	98	21	19	6	3
00	Trūkst drošības aprīkojums, tas nedarbojas vai ir nepietiekošs	26	20	11	7	4	0
	Bojātas iekārtas, instrumenti vai darba rīki	21	23	4	2	2	0
	Kļūme darba materiālā, produktā vai vielā	8	9	0	1	0	0
	Šauras vai nepiemērotas telpas	6	2	0	0	0	0
	Nepietiekoša kārtība darba vietā	15	16	1	1	0	0
	Nepiemērotie individuālās aizsardzības līdzekļi, vai to trūkums	16	12	3	5	0	3
	Pārējie (Neapmierinoši apstākļi darba vietā)	25	16	2	3	0	0
2	Nedroša cilvēka rīcība (rīcība/cilvēks)	1507	1510	177	133	21	11
	Nav ievēroti darba drošības noteikumi vai instrukcijas	627	602	87	63	10	7
	Nav lietots drošības aprīkojums vai IAL	29	18	7	5	4	0
	Lietotas nepieļautas vai nepiemērotas darba metodes	58	63	9	7	3	3
	Lietoti nepiemēroti vai nepieļauti darba rīki, instrumenti, mašīnas	8	12	1	2	1	0
	Nepietiekoša uzmanība	605	697	46	39	0	0
	Darbs alkohola reibumā	22	12	13	4	2	0
	Pārējie (Nedroša cilvēka rīcība (rīcība/cilvēks))	158	106	14	13	1	1
3	Darba organizācija un ar to saistītie trūkumi	190	179	80	48	16	17
	Trūkumi darba vadībā, nepietiekoša kontrole	40	30	16	9	4	6
	Neapmierinoša darbinieku instruēšana un apmācība	85	65	47	26	7	8
	Nepareiza darba tehnoloģijas izvēle	10	22	2	2	2	1
	Neapmierinoša darba uzdevumu deleģēšana, atbildības sadalījums	2	2	0	2	0	0
	Neapmierinoša darba vietas izveidošana	20	19	6	1	3	1
	Neapmierinoša darba telpas uzturēšana	9	18	1	3	0	0
	Pārējie (Darba organizācija un ar to saistītie trūkumi)	24	22	8	5	0	1
	Trūkumi darba laika sadalījumā	0	1	0	0	0	0
4	Ceļu satiksmes noteikumu neievērošana	84	78	16	12	10	3
	Ceļu satiksmes noteikumu neievērošana	84	78	16	12	10	3
5	Vardarbība (uzbrukumi)	109	83	6	5	3	1
	Vardarbība (uzbrukumi)	109	83	6	5	3	1
6	Pārējie	88	109	9	19	4	4
	Pārējie	88	109	9	19	4	4
	kopā	2095	2057	309	236	60	39

11.	Nelaiimes gadījumos cietušo skaita sadalījums pēc traumēšanas faktoriem						
	Traumēšanas faktori	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2014	2015	2014	2015	2014	2015
00	Nav informācijas	0	3	0	1	0	0
10	Saskarsme ar elektrosprīgu, ar temperatūru, ar bīstamām vielām	58	56	4	4	3	4
11	Netiešs kontakts ar metināšanas elektrisko loku, ar elektrisko dzirksteli, ar zibeni (pasīvs)	0	1	0	0	0	0
12	Tiešais kontakts ar elektrību, elektriskā lādiņa saņemšana ķermenī (elektrotieciens)	4	8	0	1	1	1
13	Saskarsme ar atklātu uguni, karstu vai degošu priekšmetu vai vidi	29	27	2	2	2	3
14	Saskarsme ar aukstu vai saldētu priekšmetu vai vidi	2	1	0	0	0	0
15	Saskarsme ar indīgām vielām, ieelpojot tās caur degunu, muti	8	4	0	0	0	0
16	Saskarsme ar indīgām vielām, absorbējot tās caur ādu vai acīm	10	10	2	0	0	0
17	Saskarsme ar indīgām vielām caur gremošanas sistēmu, norijot tās	3	3	0	1	0	0
19	Citi 10.grupas Kontakta – Ievainojuma veidi, kas nav minēti iepriekš	2	2	0	0	0	0
20	Iegrimšana šķidrā vielā, iegrušana, nosmakšana – sīkāk nav norādīts	9	4	2	0	5	3
21	Iegrimšana, sliķšana šķidrūmā	1	2	1	0	0	2
22	Iegrimšana, iegrušana, apbēršana zem cietām vielām	5	2	1	0	3	1
23	Nosmakšana ar gāzi vai ar elementārdaļiņām gaisā	3	0	0	0	2	0
30	Horizontāla vai vertikālā sadursme ar/preto stacionāru objektu (cilvēks kustībā) – sīkāk nav norādīts	599	617	112	94	7	4
31	Vertikālā kustība – sadursme/trieciens ar vai preto stacionāru objektu (kritiena (no augstuma) rezultātā)	502	502	108	86	4	2
32	Sadursme, trieciens ar vai preto stacionāru objektu horizontālas kustības rezultātā	92	102	4	8	3	2
39	Citi 30.grupas Kontakts - Ievainojuma veidi, kas nav minēti iepriekš	5	13	0	0	0	0
40	Sadursme vai sitiens ar kustībā esošu priekšmetu – sīkāk nav norādīts	411	348	56	30	15	10
41	Sitiens – lidojoša priekšmeta iedarbība	50	50	6	5	0	1
42	Sitiens – krītoša priekšmeta iedarbība	195	131	27	8	5	3
43	Sitiens – piekarināta, šūpojoša priekšmeta iedarbība	22	13	3	1	0	2
44	Sitiens – ripojoša priekšmeta iedarbība, ieskaitot transportlīdzekļus	64	71	7	3	4	1
45	Saduršanās ar kustībā esošiem objektiem, t.sk. transportlīdzekļiem – saduršanās ar personu (cietušais kustībā)	78	77	13	13	6	3
49	Citi 40.grupas Kontakta – Ievainojuma veidi, kas nav minēti iepriekš	2	6	0	0	0	0
50	Saskarsme ar asu, smailu, raupju, nelīdzenu Materiālo aģentu – sīkāk nav norādīts	223	256	3	5	0	0
51	Saskarsme ar asu Materiālo aģentu (naži, asmeņi, utt.)	169	205	2	2	0	0
52	Saskarsme ar smailu Materiālu aģentu (naglas, asi instrumenti, utt.)	22	28	0	0	0	0
53	Saskarsme ar nelīdzenu, raupju, cietu Materiālu aģentu	31	21	1	3	0	0

59	Citi 50.grupas Kontakta – Ievainojuma veidi, kas nav minēti iepriekš	1	2	0	0	0	0
60	Ievilkšana, saspiešana, iespiešana, sasmalcināšana (saberžot), utt. – sīkāk nav norādīts	227	224	24	26	5	4
61	Ievilkšana, saspiešana, iespiešana – iekšienē	24	30	3	3	1	1
62	Ievilkšana, saspiešana, iespiešana – zem	35	25	2	0	1	0
63	Ievilkšana, saspiešana, iespiešana – starp	111	128	13	20	2	3
64	Ķermeņu daļas, rokas vai pirksta noraušana vai atgriešana (amputācija)	57	40	6	3	1	0
69	Citi 60.grupas Kontakta – Ievainojuma veidi, kas nav minēti iepriekš	0	1	0	0	0	0
70	Fiziska vai garīga spriedze, stress – sīkāk nav norādīts	121	124	5	2	0	0
71	Fiziska spriedze – skeleta-muskuļu sistēmā	118	121	4	2	0	0
72	Fiziska spriedze – radiācijas, trokšņu, gaismas vai augstspiediena iedarbības rezultātā	0	1	0	0	0	0
73	Garīga spriedze, stress vai šoks	3	1	1	0	0	0
79	Citi 70.grupas Kontakta – Ievainojuma veidi, kas nav minēti iepriekš	0	1	0	0	0	0
80	Kodums, dzēliens, spēriens, situms, utt. (cilvēka vai dzīvnieka)	112	87	8	4	2	1
81	Dzīvnieku kodiens	12	9	0	1	0	0
82	Insektu vai zivju kodiens, dzēliens	0	1	0	0	0	0
83	Trieciens, sitiens, grūdiens, spēriens, sitiens, žņaugšana (gan cilvēku, gan dzīvnieku)	100	70	8	3	2	1
89	Citi 80.grupas Kontakti – Ievainojuma veidi, kas nav minēti iepriekš	0	7	0	0	0	0
99	Pārējie Kontakti – Ievainojuma veidi, kas nav minēti iepriekš šajā klasifikācijā	6	8	0	0	4	0
	kopā	1766	1727	214	166	41	26

12.	Nelaiimes gadījumu skaita sadalījums pēc ievainotajām ķermeņa daļām		
	Ievainotā ķermeņa daļa	2014	2015
00	Cietušo ķermeņa daļu nav iespējams noteikt	13	12
10	Galva (bez detalizēta uzskaitījuma)	177	181
11	Galvas un galvaskausa nervi un asinsvadi, smadzeņu asinsvadi	14	11
12	Sejas daļa	55	47
13	Acs (acis)	35	28
14	Auss (ausis)	1	1
15	Zobi	1	3
18	Galva, cietušas daudzas daļas	9	18
19	Galva, citas daļas, kas nav iepriekš minētas	16	8
20	Kakls (bez detalizēta uzskaitījuma)	14	8
21	Kakls, neieskaitot mugurkaulu un kakla skriemeļus	1	3
22	Kakls, citas daļas, kas nav iepriekš minētas	0	1
30	Mugura (bez detalizēta uzskaitījuma)	33	25
31	Mugura, ieskaitot mugurkaulu un muguras skriemeļus	29	42
39	Mugura, citas daļas, kas nav iepriekš minētas	9	8
40	Rumpis un orgāni (bez detalizēta uzskaitījuma)	3	6
41	Krūškurvis, ribas (arī locītavas) un plecu lāpstiņas	61	46
42	Krūšu daļa, ieskaitot orgānus	5	2

43	Iegurnis un vēdera daļa, ieskaitot orgānus	30	12
48	Rumpis, ievainotas daudzas vietas	4	1
49	Rumpis, citas daļas, kas nav iepriekš minētas	1	3
50	Augšējās ekstremitātes (bez detalizēta uzskaitījuma)	22	42
51	Plecs un plecu locītava	54	61
52	Roka, ieskaitot elkoni	113	120
53	Plauksta	118	138
54	Rokas pirksts (pirksti)	336	344
55	Delnas locītava	22	20
58	Augšējās ekstremitātes, cietušas daudzas vietas	4	10
59	Augšējās ekstremitātes, citas daļas, kas nav iepriekš minētas	8	11
60	Apakšējās ekstremitātes (bez detalizēta uzskaitījuma)	46	49
61	Gūža un gūžas locītava	17	19
62	Kāja, ieskaitot celi	119	119
63	Potīte	121	105
64	Pēda	144	131
65	Kājas pirksts (pirksti)	50	31
68	Apakšējās ekstremitātes, skartas daudzas vietas	12	7
69	Apakšējās ekstremitātes, citas daļas, kas iepriekš nav minētas	16	14
70	Viss ķermenis (bez detalizēta uzskaitījuma)	14	7
71	Viss ķermenis (sistēmiskā iedarbība)	7	5
78	Cietušas daudzas ķermeņa vietas	18	20
99	Citas ķermeņa daļas, kas nav iepriekš minētas	14	8
	kopā	1766	1727

13.	Nelaiemes gadījumu skaita sadalījums pēc ievainojuma rakstura		
	Ievainojuma raksturs	2014	2015
000	Ievainojuma veids nezināms vai nav norādīts	16	19
010	Brūces un virspusēji ievainojumi	179	184
011	Virspusēji ievainojumi	254	253
012	Atvērtas brūces	223	266
019	Citi brūču un virspusēju ievainojumu veidi	52	46
020	Kaulu lūzumi	179	161
021	Slēgti lūzumi	258	254
022	Atklāti lūzumi	80	47
029	Citi kaulu lūzumu veidi	5	2
030	Izmežģījumi, sastiepumi un izstiepumi	75	81
031	Izmežģījumi un muguras skriemeļu mežģījumi (subluksācijas)	5	2
032	Sastiepumi un izstiepumi	134	120
039	Citi izmežģījumu, sastiepumu un izstiepumu veidi	19	21
040	Traumatiskas amputācijas (ķermeņa daļu zaudējums)	66	44
050	Smadzeņu satricinājums un iekšējie ievainojumi	17	29
051	Smadzeņu satricinājums un intrakraniālie ievainojumi	12	10
052	Iekšējie ievainojumi	2	5
059	Citi smadzeņu satricinājuma un iekšējo ievainojumu veidi	9	10
060	Apdegumi, applaucējumi un apsaldējumi	12	11

061	Apdegumi un applaucējumi (termālie)	17	20
062	Ķīmiskie apdegumi	11	8
063	Apsaldējumi	1	0
069	Citi apdegumu, applaucējumu un apsaldējumu veidi	1	2
070	Saindēšanās un infekcijas	3	3
071	Akūtas saindēšanās	4	3
072	Akūtas infekcijas	0	1
080	Slīkšana un asfiksija (nosmakšana)	0	2
081	Asfiksija (nosmakšana)	1	0
099	Citas skaņas iedarbības un vibrācijas sekas	0	1
100	Temperatūras galējību, gaismas un radiācijas sekas	0	2
101	Karstuma un saules dūriens	1	1
103	Pazeminātas temperatūras sekas	1	0
109	Citas temperatūras galējību, gaismas un radiācijas sekas	0	1
110	Šoks	3	0
112	Traumatiskais šoks	0	1
120	Daudzi ievainojumi	12	7
999	Citi ievainojumi, kas nav minēti iepriekš	114	110
	kopā	1766	1727

14.	Darba dienu skaits, kurās nodarbinātais neveica darbu, jo bija iestājusies darba nespēja saistībā ar veselības traucējumiem, kas gūti darbā notikušā nelaimes gadījumā	2014	2015
	Zaudēto dienu skaits	13003	10102

15.	Darba devēja zaudējumi, kas saistīti ar nelaimes gadījumu	2014	2015
	Pēc darba nespējas lapām (A) izmaksātā nauda, EUR	293860	249051
	Zaudējumi, kas radušies sabojāto ražošanas līdzekļu dēļ, EUR	37543	55963
	Sagrauto ēku un būvju vērtība, EUR	0	2051

16.	Saistībā ar darbā notikušu nelaimes gadījumu ierosinātie kriminālprocesi	2014	2015
	Kriminālprocesa skaits	26	19

**Valsts darba inspekcijas pārskats par pirmreizēji apstiprinātajiem
arodslimniekiem un arodslimību izveidošanās cēloņiem 2015. gadā**

1.	Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pa RVDI	2014	2015
	Kurzemes RVDI	113	114
	Latgales RVDI	112	119
	Rīgas RVDI	670	579
	Vidzemes RVDI	168	191
	Zemgales RVDI	154	150
	kopā	1217	1153

2.	Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pēc vecuma	2014	2015
	no 0 līdz 17 gadiem	0	0
	no 18 līdz 24 gadiem	2	0
	no 25 līdz 34 gadiem	4	5
	no 35 līdz 44 gadiem	101	99
	no 45 līdz 54 gadiem	529	489
	no 55 līdz 64 gadiem	549	535
	virs 65 gadiem	32	25
	kopā	1217	1153

3.	Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pēc dzimuma	2014	2015
	Sievietes	791	789
	Vīrieši	426	364
	kopā	1217	1153

4.	Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pēc profesijas	2014	2015
1	VADĪTĀJI	21	24
1.1	Likumdevēji, amatpersonas un vadītāji	1	4
1.2	Administratīvie vadītāji un komercdirektori	8	6
1.3	Ražošanas un specializēto pakalpojumu jomas vadītāji	10	12
1.4	Viesmīlības, ēdināšanas, tirdzniecības un citu pakalpojumu jomas vadītāji	2	2
2	VECĀKIE SPECIĀLISTI	121	106
2.1	Zinātnes un inženierzinātņu jomas vecākie speciālisti	6	5
2.2	Veselības aprūpes jomas vecākie speciālisti	62	57
2.3	Izglītības jomas vecākie speciālisti	32	28
2.4	Komercdarbības un pārvaldes (administrācijas) vecākie speciālisti	8	5
2.5	Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju jomas vecākie speciālisti	1	1
2.6	Juridisko, sociālo un kultūras lietu vecākie speciālisti	12	10
3	SPECIĀLISTI	115	111
3.1	Zinātnes un inženierzinātņu speciālisti	11	16
3.2	Veselības aprūpes jomas speciālisti	73	45
3.3	Komercdarbības un pārvaldes (administrācijas) speciālisti	22	35

3.4	Juridisko, sociālo un kultūras lietu un tām radniecīgo lietu speciālisti	8	13
3.5	Informācijas tehnoloģiju jomas speciālisti	1	2
4	KALPOTĀJI	44	31
4.1	Iestāžu kalpotāji un kancelejas tehnikas operatori	4	0
4.2	Klientu apkalpotāji	9	9
4.3	Uzskaites un materiālo vērtību reģistrēšanas darbinieki	24	18
4.4	Citi kalpotāji	7	4
5	PAKALPOJUMU UN TIRDZniecības DARBINIEKI	177	200
5.1	Individuālo pakalpojumu jomas darbinieki	81	97
5.2	Tirdzniecības darbinieki	54	55
5.3	Individuālās aprūpes darbinieki	39	42
5.4	Apsardzes pakalpojumu jomas darbinieki	3	6
6	KVALIFICĒTI LAUKSAIMniecības, MEŽSAIMniecības UN ZIVSAIMniecības DARBINIEKI	15	13
6.1	Kvalificēti tirgus lauksaimniecības darbinieki	12	13
6.2	Kvalificēti tirgus mežsaimniecības, zivsaimniecības un medību saimniecības darbinieki	3	0
7	KVALIFICĒTI STRĀDNIEKI UN AMATNIEKI	234	241
7.1	Būvnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki (izņemot elektriķus)	34	39
7.2	Metālapstrādes, mašīnbūves un tām radniecīgu jomu strādnieki	63	59
7.3	Amatnieki un iespieddarbu strādnieki	11	11
7.4	Elektrisko un elektronisko iekārtu strādnieki	10	9
7.5	Pārtikas produktu pārstrādes un kokapstrādes strādnieki, apģērbu izgatavošanas un citi amatnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki	116	123
8	IEKĀRTU UN MAŠĪNU OPERATORI UN IZSTRĀDĀJUMU MONTIERI	302	253
8.1	Rūpniecisko iekārtu operatori	69	67
8.2	Montieri	9	13
8.3	Pašgājēju mašīnu un iekārtu vadītāji un ceļšanas mašīnu un iekārtu operatori	224	173
9	VIENKĀRŠĀS PROFESIJAS	188	173
9.1	Apkopēji un palīgi mājas darbos	61	57
9.2	Lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības strādnieki	23	17
9.3	Raktuvju, būvniecības, ražošanas un transporta strādnieki	66	59
9.4	Pārtikas produktu sagatavošanas strādnieki	9	22
9.6	Atkritumu savācēji un citu vienkāršo profesiju strādnieki	29	18
10	NACIONĀLO BRUŅOTO SPĒKU PROFESIJAS	0	1
10.3	Kareivji un zemessargi	0	1
	kopā	1217	1153

5.	Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pēc nozares	2014	2015
A	Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	63	40
01	Augkopība un lopkopība, medniecība un saistītas palīgdarbības	44	32
02	Mežsaimniecība un mežizstrāde	18	7
03	Zivsaimniecība	1	1
B	Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	11	10
08	Pārējā ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	9	10

09	Ar ieguves rūpniecību saistītās palīgdarbības	2	0
C	Apstrādes rūpniecība	293	306
10	Pārtikas produktu ražošana	82	93
11	Dzērienu ražošana	8	10
13	Tekstilizstrādājumu ražošana	11	11
14	Apģērbu ražošana	46	31
15	Ādas un ādas izstrādājumu ražošana	4	0
16	Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana	44	63
17	Papīra un papīra izstrādājumu ražošana	4	4
18	Poligrāfija un ierakstu reproducēšana	6	10
20	Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošana	2	7
21	Farmaceitisko pamatvielu un farmaceitisko preparātu ražošana	1	0
22	Gumijas un plastmasas izstrādājumu ražošana	5	5
23	Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana	13	13
24	Metālu ražošana	9	2
25	Gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas	13	17
27	Elektrisko iekārtu ražošana	9	5
28	Citur neklasificētu iekārtu, mehānismu un darba mašīnu ražošana	6	5
29	Automobiļu, piekabju un puspiekabju ražošana	5	2
30	Citu transportlīdzekļu ražošana	5	9
31	Mēbeļu ražošana	6	5
32	Cita veida ražošana	5	6
33	Iekārtu un ierīču remonts un uzstādīšana	9	8
D	Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	11	4
35	Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	11	4
E	Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija	18	20
36	Ūdens ieguve, attīrīšana un apgāde	5	6
37	Notekūdeņu savākšana un attīrīšana	2	1
38	Atkritumu savākšana, apstrāde un izvietošana; materiālu pārstrāde	11	12
39	Sanitārija un citi atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumi	0	1
F	Būvniecība	49	60
41	Ēku būvniecība	16	19
42	Inženierbūvniecība	22	26
43	Specializētie būvdarbi	11	15
G	Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts	127	113
45	Automobiļu un motociklu vairumtirdzniecība, mazumtirdzniecība un remonts	4	3
46	Vairumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	18	20
47	Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	105	90
H	Transports un uzglabāšana	208	161
49	Sauszemes transports un cauruļvadu transports	169	118
50	Ūdens transports	2	5
52	Uzglabāšanas un transporta palīgdarbības	28	32
53	Pasta un kurjeru darbība	9	6
I	Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	40	53

55	Izmitināšana	3	6
56	Ēdināšanas pakalpojumi	37	47
J	Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	9	7
58	Izdevējdarbība	2	1
60	Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	2	1
61	Telekomunikācija	4	2
62	Datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītas darbības	0	2
63	Informācijas pakalpojumi	1	1
K	Finanšu un apdrošināšanas darbības	7	3
64	Finanšu pakalpojumu darbības, izņemot apdrošināšanu un pensiju uzkrāšanu	5	1
65	Apdrošināšana, pārāpdrošināšana un pensiju uzkrāšana, izņemot obligāto sociālo apdrošināšanu	2	0
66	Finanšu pakalpojumus un apdrošināšanas darbības papildinošas darbības	0	2
L	Operācijas ar nekustamo īpašumu	25	14
68	Operācijas ar nekustamo īpašumu	25	14
M	Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	7	7
69	Juridiskie un grāmatvedības pakalpojumi	1	0
71	Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi; tehniskā pārbaude un analīze	2	0
72	Zinātniskās pētniecības darbs	1	1
73	Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	1	3
74	Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	1	3
75	Veterinārie pakalpojumi	1	0
N	Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	14	17
77	Iznomāšana un ekspluatācijas līzings	2	1
78	Darbaspēka meklēšana un nodrošināšana ar personālu	3	1
79	Ceļojumu biroju, tūrisma operatoru rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistīti pasākumi	0	1
80	Apsardzes pakalpojumi un izmeklēšana	0	2
81	Būvniecības un ainavu arhitektu pakalpojumi	7	11
82	Biroju administratīvās darbības un citas uzņēmumu palīgdarbības	2	1
O	Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	60	70
84	Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	60	70
P	Izglītība	63	76
85	Izglītība	63	76
Q	Veselība un sociālā aprūpe	188	165
86	Veselības aizsardzība	161	141
87	Sociālā aprūpe ar izmitināšanu	26	22
88	Sociālā aprūpe bez izmitināšanas	1	2
R	Māksla, izklaide un atpūta	4	11
90	Radošas, mākslinieciskas un izklaides darbības	3	3
91	Bibliotēku, arhīvu, muzeju un citu kultūras iestāžu darbība	1	5
92	Azartspēles un derības	0	1
93	Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība	0	2
S	Citi pakalpojumi	20	16
94	Sabiedrisko, politisko un citu organizāciju darbība	4	0

96	Pārējo individuālo pakalpojumu sniegšana	16	16
	kopā	1217	1153

6.	Pamatojums DVHR nepieprasīšanai pirmreizēji apstiprinātajiem arodslimniekiem	2014	2015
16.1.	Ja zināms, ka darba vieta, kurā pastāvējuši kaitīgi faktori, kas bijuši iespējamās arodslimības cēlonis, likvidēta	179	105
16.2.	Ja persona pēdējos divus gadus strādājusi darba vietā un profesijā, kas nav saistīta ar iespējamo arodslimību, un ir zināms, ka iepriekšējās darba vietas ir likvidētas	0	6
16.3.	Hronisku arodslimību gadījumos par pēdējo darba vietu, ja persona pēdējā darba vietā strādā mazāk par diviem gadiem	69	79
16.4.	Ja iespējamo arodslimību izraisījis darba vides faktors, kas ir tipisks profesijai un darba veidam, kurā persona strādā vai strādāja iespējamās arodslimības iegūšanas laikā	19	62
16.5.	Ja pēdējā pusgada laikā konstatēti arodslimību gadījumi pie tā paša darba devēja un tajā pašā profesijā vai darba veidā, kur nodarbināta persona, kuras iespējamā arodslimība tiek izmeklēta, un zināms, ka darba apstākļi, kas izraisījuši iespējamo arodslimību, bijuši līdzīgi	112	91
	kopā	379	343

7.	Arodslimību grupas un kods, atbilstoši starptautiskajam statistiskajam slimību un veselības problēmu klasifikatoram (SSK-10)	2014	2015
A00-B99	Infekcijas un parazitārās slimības	6	3
C00-D48	Audzēji (ļaundabīgi un pirmsvēža saslimšanas)	2	3
F00-F99	Psihiski un uzvedības traucējumi	12	8
G00-G99	Nervu sistēmas slimības	613	631
H60-H95	Ausu un aizauss paugura slimības	21	16
I00-I99	Asinsrites slimības	18	12
J00-J99	Elpošanas sistēmas slimības	46	27
L00-L99	Ādas un zemādas audu slimības	18	11
M00-M99	Skeleta-muskuļu-saistaudu sistēmas slimības	332	329
R00-R99	Citur neklasificēti simptomi, pazīmes un anomāla klīniska un laboratorijas atrade	3	8
S00-T98	Ievainojumi, saindēšanās un citas ārējas iedarbes sekas	146	105
	kopā	1217	1153

8.	Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pēc arodslimību grupām	2014	2015
1	Slimības, ko izraisījušas sekojošas ķīmiskās vielas	2	3
2	Ādas slimības, ko izraisījušas substances un aģenti, kas nav iekļauti citās sadaļās	19	9
3	Slimības, ko izraisījuši substanču un aģentu ieelpošana, kas nav iekļautas citās sadaļās	20	10
4	Infekciozas un parazitiskas slimības	6	3
5	Slimības, ko izraisījuši fizikāli aģenti	790	842
2.1	Slimības, ko izraisījuši sekojoši fizikāli aģenti:	0	1
2.2	Ādas slimības, ko izraisījušas substances un aģenti, kas nav iekļautas citās sadaļās	1	0
2.3	Ieelpojamo substanču izraisītas slimības, kas nav iekļautas citās sadaļās	11	8

2.4	Infekciozas un parazitiskas slimības, kas nav minētas citās sadaļās	0	0
2.5	Fizikālu aģentu izraisītas slimības	368	277
	kopā	1217	1153

9.	Arodslimību izraisītājfaktori pirmreizēji apstiprinātajiem arodslimniekiem	2014	2015
1000000000	ĶĪMISKAIS FAKTORS (Ķīmiskie savienojumi)	12	13
2000000000	FIZIKĀLIE FAKTORI (FIZIKĀLIE AĢENTI)	180	163
3000000000	BIOLOĢISKIE FAKTORI (BIOLOĢISKIE AĢENTI)	8	4
4000000000	BIOMEHĀNISKIE FAKTORI	965	945
5000000000	PSIHOSOCIĀLIE FAKTORI	13	11
6000000000	RŪPNIECISKIE FAKTORI, MATERIĀLI UN PRODUKCIJA	39	17
9999999999	Citi cēloniskie faktori	0	0
	kopā	1217	1153

10.	Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pēc uzņēmumu grupām	2014	2015
	līdz 5 strādājošiem	58	54
	no 6 līdz 49 strādājošiem	212	190
	no 50 līdz 249 strādājošiem	339	314
	no 250 līdz 499 strādājošiem	173	200
	500 strādājošie un vairāk	435	394
	kopā	1217	1153

11.	Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pēc darba vides riska ietekmes ilguma	2014	2015
	līdz 5 gadiem	40	44
	no 6 līdz 10 gadiem	69	86
	no 11 līdz 15 gadiem	128	115
	no 16 līdz 20 gadiem	193	170
	no 21 līdz 30 gadiem	409	351
	no 31 līdz 35 gadiem	201	227
	no 36 līdz 40 gadiem	129	119
	ilgāk par 40 gadiem	48	41
	kopā	1217	1153

12.	Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pēc kopējā darba stāža	2014	2015
	līdz 5 gadiem	13	10
	no 6 līdz 10 gadiem	17	17
	no 11 līdz 15 gadiem	22	22
	no 16 līdz 20 gadiem	67	46
	no 21 līdz 30 gadiem	210	219
	no 31 līdz 35 gadiem	205	208
	no 36 līdz 40 gadiem	207	189
	ilgāk par 40 gadiem	97	99
	Nav datu par tiem pirmreizēji apstiprinātajiem arodslimību gadījumiem 2014. un 2015. gadā, kuru pamatā nav bijis pieprasīts un sagatavots darba vietas higiēniskais raksturojums		

	kopā	838	810
--	-------------	-----	-----

13.	Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pēc seku grupām	2014	2015
	Turpina strādāt profesijā (amatā)	741	720
	Strādā citā darbā un citā profesijā (amatā)	24	11
	Nestrādā	73	79
	Nav datu par tiem pirmreizēji apstiprinātajiem arodslimību gadījumiem 2014. un 2015. gadā, kuru pamatā nav bijis pieprasīts un sagatavots darba vietas higiēniskais raksturojums		
	kopā	838	810

14.	Veiktie pasākumi arodslimību profilaksei	2014	2015
	Riska faktoru mērījumi ir/nav veikti	301/537	262/548
	Instruktaža un apmācība darba aizsardzībā ir/nav	829/9	801/9
	Obligātās veselības pārbaudes ir/nav veiktas	665/173	660/150
	Izsniegti IAL/nav izsniegti/IAL izsniegti, bet nav lietoti	780/55/3	774/34/2
	Nav datu par tiem pirmreizēji apstiprinātajiem arodslimību gadījumiem 2014. un 2015. gadā, kuru pamatā nav bijis pieprasīts un sagatavots darba vietas higiēniskais raksturojums		